

ศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1

ศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1 จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาการกระทำความผิดฐานกบฏ เช่นเดียวกับศาลพิเศษซึ่งตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2476 และ พ.ศ. 247๖ แต่ศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1 แตกต่างไปจากศาลพิเศษซึ่งได้ตั้งมาก่อนหน้าแล้ว 2 ครั้ง คือ เป็นศาลที่ได้พิจารณาพิพากษาผู้กระทำความผิดฐานกบฏในหลาย ๆ กรณี เท่าที่รัฐบาลเห็นสมควรนำขึ้นสู่ศาลพิเศษพิจารณา ซึ่งตามหลักฐานของฝ่ายรัฐบาลระบุว่า เป็นความผิดในทางประทุษร้ายบุคคลในคณะรัฐบาล และมุ่งหวังเปลี่ยนแปลงการปกครองจำเลยผู้ที่ถูกศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1 พิจารณาพิพากษาลงโทษจึงไม่ได้เป็นผู้ที่กระทำความผิดอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่นกบฏบวรเดช หรือกบฏนายสิบ

ผู้ที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในการจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1 คือ คณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเสนอบันทึกชี้แจงแก่คณะรัฐมนตรี เรื่องสมควรจะให้พระราชนิติบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 24๖1 หรือไม่ โดยชี้แจงว่า ถ้าจะจัดตั้งศาลพิเศษพิจารณาคดีแล้วก็ไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด เพราะพระราชนิติบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2477 มาตรา 3 ซึ่งมีข้อความว่า ให้ศาลและเจ้าพนักงานทั้งหลายผู้ดำเนินคดีอาญาตลอดราชอาณาจักร ปฏิบัติการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ เว้นแต่ศาลซึ่งมีวิธีพิจารณาพิเศษไว้ต่างหาก¹ ซึ่งเป็นการเสนอแนะว่า กฎหมายยอมให้มีศาลอื่น ซึ่ง

¹ แผนกเก็บ สดร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 46/๖9 (ก)
เรื่องพระราชนิติบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ.

มีวิธีพิจารณาต่างออกไปจากศาลสถิตยุติธรรม

การจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2451 จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พุทธศักราช 2451 มีนายนาวาเอก หลวงวรังนาวาสวัสดิ์ เป็นผู้ยกทรงตามบัญชาของ นายกรัฐมนตรี คือหลวงพิบูลสงคราม¹ เป็นที่นำส่งเอตวาชื่อพระราชบัญญัติที่นำไปสู่การจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2451 ต่างกับชื่อพระราชบัญญัติซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2473 เพราะในนั้นชื่อพระราชบัญญัติคือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2476 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2473 เหตุที่ไม่ให้เป็นพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมอีก มีเหตุผลดังนี้ นายนาวาเอก หลวงวรังนาวาสวัสดิ์ ได้แถลงต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ 2451 ว่า

พระราชบัญญัติทำนองนี้ได้มีมา 2 คราวแล้ว คือภายหลังกบฏ เมื่อ พ.ศ. 2476 และต่อมาเมื่อครั้ง ส.ช. สวัสดิ์ กับพวก แต่ในครั้งหลังนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับ พ.ศ. 2476 สำหรับคราวนี้ขาดก่อนจากคราวก่อนมาก จะออกแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2476 รู้สึกว่าไม่เหมาะสม จึงให้ยกทรงใหม่ คำเนินฉบับ พ.ศ. 2476 เกือบทุกอย่าง²

ข้อที่แตกต่างของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2451 กับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษทั้ง 2 คราวก่อนนั้นอยู่ตรงที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2451 ไม่ได้บัญญัติเรื่องการพิจารณาพิพากษาคดีในบังคับต่างประเทศ เพราะในเวลานั้นศาลไทยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างเต็มที่แล้ว ชาวต่างประเทศไม่ได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแต่อย่างใด

¹ แผนกเก็บ สสร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 7/2451

1 กุมภาพันธ์ 2451.

² แผนกเก็บ สสร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 46/89 (ก)

เรื่องพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ.

ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2461 มีรัฐมนตรีหลายคนได้อภิปรายสนับสนุนการจัดตั้งศาลพิเศษ คือ นายนาวาเอก หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายพันตำรวจเอก หลวงอุดรเกษมจิรส์ นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม¹

สถานการณ์ทางการเมืองโดยทั่วไปก่อนการจัดตั้งศาลพิเศษ 2461

สถานการณ์ทางการเมืองโดยทั่วไป และการปราบปรามฝ่ายตรงกันข้ามกับรัฐบาล ภายหลังจากการจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2476 จนถึงการจัดตั้งศาลพิเศษอีกครั้ง ใน พ.ศ. 2481

ก. สถานการณ์ในการปราบปรามฝ่ายตรงกันข้ามกับรัฐบาล

โดยการจับกุมบุคคลต่าง ๆ นำตัวฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมบ้าง และส่งตัวไปจำคุกเด็ด โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติป้องกันรักษารัฐธรรมนูญบาง ต่างกรมต่างวาระกันดังนี้ คือ

1. คดีนายอำ โฉมไทย ผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิเศษ 2476 พิพากษาจำคุกมาแล้ว ถูกฟ้องต่อศาลสถิตยุติธรรมอีกครั้ง เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2478 โดยกล่าวหาว่า

ไ้กระทำการเกลี้ยกล่อม สมรรถพรรศพวก สะสมกำลัง และสมคบกันคิดการเพื่อจะ ไขกำลังบังคับ และกระทำการประทุษร้าย ควยความประสงค์ที่จะยึดอำนาจการปกครอง แผนดินทำลายรัฐบาลเสีย แลวอยู่ เหนือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 กลับขึ้น ครองราชสมบัติ และจัดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แผนดินตามแผนการปกครอง²

ซึ่งนายอำ โฉมไทย ได้แถลงโทษกล่าวหาว่า

¹ เรื่องเดียวกัน.

² หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2478

จำเลยมีอาชีพในทางเขียนความเห็นลงในหนังสือพิมพ์ และกำลังเตรียมการที่จะออกหนังสือพิมพ์ นั้น จำเลยก็เตรียมการที่จะเขียนข้อความตามความคิดตามเห็นของตนเตรียมไว้ แผนโครงการนั้น จำเลยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะออกความคิดเห็น และกระทำไปตามระบอบรัฐธรรมนูญ ทั้งจำเลยก็ได้นำเสนอต่อหลวงอดุล เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีผู้หนึ่งแล้ว¹

ในวันที่ 3 ธันวาคม 2473 ศาลอาญาได้พิจารณาคดีพิพากษาว่า นายอำบุญไทย "กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์จริง จึงพิพากษาให้จำคุก 15 ปี แต่เคยต้องโทษมาแล้ว จึงให้เพิ่มโทษอีก 1 ใน 3 เป็นจำคุก 20 ปี"² การลงโทษจำเลยอย่างหนักคือจำคุก 20 ปี ต่อการที่จำเลยคำร้องตั้งสมาคมการเมือง ทำให้นายอำบุญไทย แดงโต๋คอมศาล ดังที่หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งไต่ลงข่าวว่า

ศาลอาญายู่ในคอนโทรลของกำรเมืองหรือ จึงตัดสินจำคุกจำเลยมีกำหนดถึง 20 ปี ฮิตเลอร์ยกกำลังจากมุนิค เพื่อขอให้รัฐบาลลาออก และมีการต่อสู้กันถึงล้มตาย ฮิตเลอร์ผู้รับผิดชอบก็ถูกลงโทษจำคุกเพียง 5 เดือนเท่านั้นเอง จำเลยนี้เพียงแต่เตรียมตั้งคณะพรรคโดยชักชวนให้ตั้งสมาคมสามัญอย่างสมาคมคณะรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นสาขาพรรคการเมืองในอนาคตเท่านั้น³

2. คดีหลวงสิริราชทรัพย์ กับพวก ซึ่งถูกจับ รวมทั้งพวก 13 คน ในราวกลางเดือนสิงหาคม 2480 เมื่อการไต่สวนผ่านพ้นไป มีหลักฐานที่จะฟ้องร้องต่อศาลได้เพียง 6 คน คือ หลวงสิริราชทรัพย์ พระภิกษุแก้ว นายทอง นายแส นายมูชา นายอยู่ โดย

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 18 พฤศจิกายน 2479

² หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 4 ธันวาคม 2479

³ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 29 มีนาคม 2479

ฟ้องศาลอาญา เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2480 ว่า ¹ "ตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม ถึงวันที่ 7 ธันวาคม 2480 จำเลยได้สมคบกันคิดการกบฏเตรียมแสวงหาพรรคพวก ลอดวงไฟประชาชน ไม่เชื่อถือในคณะรัฐบาล จะใช้กำลังบังคับเปลี่ยนแปลงการปกครอง และจะฆาตคนในคณะรัฐบาล บางคน"²

ในวันที่ 10 กันยายน 2481 ศาลอาญาได้พิพากษาจำคุก ปลดปล่อยจำเลยทั้งหมด เพราะเห็นว่าไม่มีหลักฐานพอ ³

3. คดีนายทองดี จันทรงกุล กับพวก รวม 9 คน ถูกจับกุมในคืนเดือนตุลาคม 2479 มี ร.ท. ณ เณร ศาลัดักษณ หลวงสมัครนันทพล นายทองดี อิศรกุล นายถกต เรืองสุข นายเวียง เศวตะทัต นายเฉลย ชัยทัต นายประยูร คารากร นายเล็ก สิริสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกแถลงการณ์เนื่องในการจับกุมบุคคลทั้ง 9 ว่า "บุคคลที่ถูกจับเหล่านี้ได้ดำเนินการ เป็นกันเป็นตอนอันเป็นลำดับเรื่อยมาเป็นเวลานาน โดยมีแผนอุบายเล่ห์เหลี่ยมช่วยประการต่าง ๆ อันแยบคาย และดำเนินการยุยงส่งเสริม ปลุกปั่น เพื่อให้ลัทธิการปกครองในปัจจุบันนี้แปรรูปเป็นอื่นไป"⁴

ผู้ต้องหากระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐชุกนายทองดี จันทรงกุล กับพวก นี้ มิได้ถูกนำตัวขึ้นสู่การพิจารณาในศาลแต่อย่างใด แต่ได้ถูกคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ เป็นผู้พิพากษาลงโทษ และผลของการไต่สวนได้สรุปว่า เพราะนายทองดี จันทรงกุล เท่านั้น ที่มีความผิด จึงถูกจำกัดเขตที่อยู่

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม 2480

² หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 11 กันยายน 2481

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม 2479.

ข. การประกาศเป็นฝ่ายตรงกันข้ามอย่างเปิดเผยของพระยาทรงสุรเดชต่อรัฐบาล
คณะราษฎรผู้เถลิงอำนาจ

พระยาทรงสุรเดช บุคลากรคนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ไม่ยอมรับร่วมกับรัฐบาลคณะราษฎร กลุ่มซึ่งโค่นล้มอำนาจพระยามโนปกรณนิติธาดา ในปี พ.ศ. 2476 และพยายามแยกตัวออกจากรบพทพรวมในทางการเมือง ใน พ.ศ. 2481 พระยาทรงสุรเดชได้เสนอรัฐบาลก่อตั้งโรงเรียนรกรบที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยพระยาทรงสุรเดชเป็นผู้ดำเนินการ

การทำทลายอำนาจกลุ่มคณะราษฎรผู้เถลิงอำนาจ อย่างเด่นชัด คงจะเป็นเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2481 เมื่อพระยาทรงสุรเดช ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ กล่าวคำวิพากษ์วิจารณ์เสียดสีรัฐบาลโดยตรง มีรายละเอียดว่า

เราออกการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 24 ก็ด้วยความประสงค์ที่จะให้อำนาจเปลี่ยนมือมาเป็นของราษฎร ไม่ใช่เปลี่ยนอำนาจจากพระมหากษัตริย์มาเป็นของเรา (พวกก๊กการ) หากเรามุ่งหมายและทำอย่างประการหลัง ก็จะไม่เรียกว่า เปลี่ยนการปกครอง ต้องเรียกชิงอำนาจ ผมเชื่อว่า เป็นความประสงค์อันแท้จริงของราษฎรที่ต้องการปกครองบ้านเมืองของตนเอง การที่ผมปลีกตัวออก เสียดจากหน้าที่บริหาร เมื่อ พ.ศ. 2476 มีผู้เห็นว่าผมทำไม่ถูก ผมควรจะก้าวอำนาจไวก่อน แค่นี้ก็บอกแล้วว่า ผมมีใจตั้งใจชิงอำนาจ เมื่อราษฎรได้อำนาจแล้ว ก็หมดธุระของผม คอนั้นไปเป็นหน้าที่ของราษฎรที่จะจัดการปกครองบ้านเมืองของตนเอง¹

การประกาศตนอย่างเปิดเผยของพระยาทรงสุรเดช ว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับคณะราษฎร ผู้ได้เถลิงอำนาจ มีความสำคัญ เพราะเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมือง

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 10 สิงหาคม 2481 .

ของรัฐบาลคณะราษฎร เพราะพระยาทรงสุรเดช เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องกันว่า มีความสามารถ เป็นมันสมองของผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง มีคุณทหารผู้ยังดงสนับสนุนและจงรักภักดีอยู่มาก

ค. วิกฤตการณ์ทางคานสภาผู้แทนราษฎร

รัฐบาลได้ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2481 สาเหตุที่ยุบสภาเพราะ รัฐบาลแพ้โหวตในการ เสนอญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เสนอญัตติคือแก้ไข ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ข้อ 63 ซึ่งสภารับหลักการ 45 ต่อ 31 รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์เนื่องในการยุบสภาผู้แทนราษฎรว่า

รัฐบาลได้พยายามเสมอมาที่จะร่วมมือกับสภาผู้แทนราษฎร และได้ยินยอมทำความพอใจแก่ สภาผู้แทนราษฎรแล้ว แม้ในเรื่องสำคัญ เช่นการยกเลิกพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษา รัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐบาลก็ยอมรับด้วยน้ำใจกว้างขวาง ในบางเรื่อง เช่น ญัตติร่างพระราช- บัญญัติกำหนดเขตการรักษารักษาป่า ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร เสนอมา รัฐบาลได้ชี้แจงแล้วว่า ไม่สามารถ จะปฏิบัติตามร่างนั้นได้ สภาที่ได้รับหลักการ . . . รัฐบาลพยายามร่วมมือกับสภาผู้แทนราษฎร โดยจริงใจ แต่สภาผู้แทนราษฎรหาได้ให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลตามสมควรไม่¹

ต่อมา ผู้แทนราษฎรผู้ถูกรัฐบาลยุบสภาและเป็นผู้รับหลักการ จำนวน 41 คน ได้ออก ใบปลิวโต้ตอบแถลงการณ์ของรัฐบาล

การยุบสภาผู้แทนราษฎร ถือว่าเป็นความขัดแย้งที่ไม่อาจตกลงกันได้แล้วระหว่างฝ่าย บริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และเป็นที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งไปกว่านั้นคือ ฝ่ายนิติบัญญัติไม่อาจตกลง กันได้กับรัฐบาลนั้น คือ สภาผู้แทนราษฎร อันประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 ผู้ที่รัฐบาลแต่งตั้งครึ่งหนึ่ง และมีสิทธิเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 1 รัฐบาลก็ยังแพ้ โหวต แสดงให้เห็นถึงการขาดเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลว่ามีอยู่มากเพียงใด

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 13 กันยายน 2481

ง. การลอบฆาตหลวงพิบูลสงคราม บุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล คึกกัน 2 ครั้ง คือ

1. วันที่ 9 พฤศจิกายน 2481 ภูวนายดี บุญตา คนใช้ ลอบยิงในบ้านพัก ซึ่งสำนักโฆษณาการได้แถลงรายละเอียดว่า

เมื่อวันที่ 9 เดือนนี้ (พฤศจิกายน) เวลา 19. น.เศษ พันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ภูวนายดี คนใช้ในบ้านยิงควยปืนพกโคลต ริวอดเวอร 2 นัด ในขณะที่กำลังแต่งตัวอยู่บนบาน แต่พันเอกหลวงพิบูลสงคราม หาได้รับอันตราย ใดๆไม่ นายดีผู้นี้เป็นชาวภาคอีสาน และรับใช้อยู่ในบ้านมาเป็นเวลาช้านาน¹

2. เดือนต่อมา ในวันที่ 9 ธันวาคม 2481 มีเรื่องหลวงพิบูลสงคราม กับพวก ถูกประทุษร้ายอีก โดยมีผู้ใส่ยาพิษลงในอาหาร

ก่อนหน้านี้ หลวงพิบูลสงครามเคยถูกลอบยิงมาแล้ว ณ ห้องสนามหลวง โดย นายพุ่ม ทับสายทอง เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2477 กรณีการลอบฆ่าหรือประทุษร้ายหลวงพิบูลสงคราม 2 ครั้งนี้ มีผลเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดต่อจำเลยศาลพิเศษ 2481- บางคน ตรงที่ถูกฟ้องร้องว่าได้สมคบกันลอบฆาตหลวงพิบูลสงครามใน 2 คราวนั้น

ประมวลเหตุการณ์นับตั้งแต่รัฐบาลได้จัดตั้งศาลพิเศษ 2476 เพื่อใช้เป็นมาตรการปราบปรามฝ่ายตรงกันข้าม หรือพวกกบฏ กับได้ใช้วิธีการอื่น ๆ ลงโทษ และการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมิได้ประสบความสำเร็จราบรื่นแต่อย่างใด เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ขึ้นมาให้เห็นถึงเสถียรภาพของรัฐบาลว่า ยิ่งครองอำนาจนาน ก็ยิ่งขาดความมั่นคง เชนสภาผู้แทนราษฎรลงมติผ่านกฎหมายที่รัฐบาลไม่ต้องการให้ผ่าน การลอบประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล หรือกลุ่มทหาร แยกแยกออกเป็นฝักเป็นฝ่ายคั่งถ่วงแล้ว จึงก่อให้เกิดเหตุการณ์ปราบปรามศัตรูของรัฐบาลครั้งใหญ่ อันนำไปสู่การจัดตั้งศาลพิเศษใน พ.ศ.2481 เพื่อพิจารณาพิพากษาโทษในท้ายที่สุด

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 11 พฤศจิกายน 2481

เหตุการณ์ของการเกิดกบฏใน พ.ศ. 2481

จากหลักฐานของฝ่ายรัฐบาล กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการกบฏใน พ.ศ. 2481 ว่า "เพื่อที่จะเปลี่ยนระบอบการปกครองและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลนี้ โดยคิดจะเชิญพระปกเกล้าฯ หรือสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นพระมหากษัตริย์"¹ หลวงพิบูลสงครามได้แถลงแสดงให้เห็นเป้าหมายของฝ่ายกบฏให้ชัดอีกขึ้นว่า

จำเลยที่ตองคำพิพากษาลงโทษคราวนี้ เห็นได้ง่าย ๆ ว่า ได้คิดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนตัวทั้งสิ้น มิฉะนั้นจะคิดเปลี่ยนระบอบการปกครองทำไม เพราะการปกครองระบอบนี้ชอบความดีความชอบทุกประการแล้ว การที่คิดเปลี่ยนก็เพราะว่า ตนจะได้เข้ามาทำงานตามความพอใจ และพากันโคกโคกโคกตามที่ได้สัญญาไว้กับพรรคพวก²

หนทางเพื่อไปสู่เป้าหมายของกบฏใน พ.ศ. 2481 จากหลักฐานของฝ่ายรัฐบาลอีกเช่นกัน ระบุว่า ได้กำหนดแผนการดังนี้คือ

ก. จะประทุษร้ายต่อชีวิตบุคคลสำคัญ ๆ แห่งรัฐบาลหลายท่านด้วยกัน หลวงพิบูลสงครามได้แถลงรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการประทุษร้ายบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาลว่า

นักหมายกันจะยิงบุคคลบางคนในคณะรัฐบาลที่สถานีหัวลำโพง เป็นต้น พวกจำเลยได้นำเอาปืนกลหนัก 3 กระบอก ไปไว้นอกสถานีควย เพื่อว่าเมื่อทำการยิงสำเร็จแล้ว จะได้รับวิ่งหนีขึ้นไปอยู่บนรถปืนกลแล้ว และยังกราดลงมาที่ประชาชนในยานสถานีนั้น ปืนกลกระบอกหนึ่งยิงไคนาทีละ 400 นัด³

¹สำนักงานโฆษณาการ, ข่าวโฆษณาการ 1 (18 กุมภาพันธ์ 2481) : 6.

²กรมโฆษณาการ, ประมวลคำปราศรัยและสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี [ม.ป.ท.]

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2481 หลวงพิบูลสงคราม
ได้ยืนยันไว้อีกเช่นกันว่า

มีพวกนายทหารได้นำเอาปืนกลและรถเกราะไปที่สถานีหัวลำโพง เพื่อกระทำร้ายบุคคล
บางคน เมื่อทำร้ายแล้วตามโครงการก็จะวิ่งหนีมาขึ้นรถเกราะ หากมีผู้ติดตามมาจับ
ก็จะโยนปืนกลหรือจะยิงออกไป ที่สถานีหัวลำโพงนั้นมีคนนับร้อย ชาวต่างประเทศก็มี
หากว่ามีการยิงกันขึ้นจริง ๆ แล้วในท่ามกลางชุมนุมชนเช่นนั้น ย่อมเป็นที่หวาดเสียวยิ่ง
นัก ¹

สิ่งที่หลวงพิบูลสงคราม เสนอถึงการจับกุมกบฏใน พ.ศ. 2481 คือผู้ที่ลอบ
ประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล โดยเฉพาะการลอบยิงที่หัวลำโพง แต่ตามข้อเท็จจริง
ที่ปรากฏในสำนวนคำพิพากษาศาลพิเศษ 2481 ผู้ที่ถูกฟ้องและศาลพิเศษได้ตัดสินว่ากระทำ
ความผิดฐานประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลมีหลายกรณี ได้แก่

1. นายดี บุญตา ผู้ลอบยิงหลวงพิบูลสงคราม ณ บ้านพัก เมื่อวันที่ 9
พฤศจิกายน 2481 มีผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลพิเศษว่า สมคบกับนายดี บุญตา ยิงหลวง-
พิบูลสงคราม อีกคือ นายพันโท พระสุรรมชิต นายร้อยโท ณ เณร ตาดะดิษฐ์ หลวง-
สิริราชทรัพย์

2. นายร้อยโท เผ่าพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายคาบสมุทรพันธ์ เทพหัสดิน
ณ อยุธยา และนายร้อยตรี บุญมาก ฤทธิสิงห์ จ้างคนยิงหลวงพิบูลสงครามที่เชิงสะพาน
มัฆวาฬ เมื่อเดือนตุลาคม 2481 แต่ยังไม่ทัน เพราะรถหลวงพิบูลสงครามแล่นอย่างรวดเร็ว ²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 67/2482 (พิเศษ) 26 พฤศจิกายน
2482.

² กรมประชาสัมพันธ์, คำพิพากษาศาลพิเศษ พุทธศักราช 2482 เรื่องกบฏ (พระนคร:
โรงพิมพ์พาณิชย์สมุด, 2482) หน้า 38 - 39.

3. กรณี นายพุ่ม ทับสายทอง บึงหลวงพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2477 ศาลพิเศษเชื่อว่า พระสิทธิเรืองเดชพล (ซึ่งเป็นจำเลยผู้หนึ่ง) รู้เห็นด้วย ¹

4. หลวงชำนาญยุทธศิลป์ หลวงรมลสิทธิพิชัย หลวงวรรณสฤง ขุนนามนฤนาท หลวงไววิทยาคม นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์ นายร้อยโท แสง วัฒนะศิริ นายร้อยโท บุญดี ใตกระแส นายร้อยโท สัย เกษจินดา และนายร้อยโท เสริม พุ่มทอง มีพยาน โจทก์ให้การซึ่งศาลพิเศษเชื่อว่า เป็นความจริง ระบุว่าได้ให้คนลอบยิงหลวงพิบูลสงครามกับ พวกที่สถานหัวลำโพง และที่สนามหลวง ²

การยิงที่สถานหัวลำโพง เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ จะไปเชิญพระปกเกล้าฯ ให้กลับมามีประเทศไทยเดือนพฤศจิกายน 2477 ในวันนั้นจะมีคนสำคัญไปส่งมาก ผู้ที่ถูกกำหนดว่าเป็นผู้ถูกยิงคือ หลวงพิบูลสงคราม หลวงอดุลเดชจรัส และขุนปลัดกระบี่ แต่ยังไม่ทันได้ยิง เพราะขุนปลัดกระบี่ไม่มา และหลวงอดุลเดชจรัสไม่มา หลวงวรรณสฤง จึงสั่งว่า ไม่พร้อมให้ยิง

การยิงที่ของสนามหลวงในงานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2477 ตามจุดมุ่งหมาย จะยิงหลวงพิบูลสงคราม หลวงอดุลเดชจรัส ขุนศรีศรากร และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ แต่ไม่ได้ยิง เพราะผู้ที่จะถูกยิงนั่งไกลชาวต่างประเทศ กลัวว่าจะถูกชาวต่างประเทศ ³

5. นายคาบพวง พลนาวิ กับหลวงราษฎรณากาจ จ้างบุคคลให้ยิงหลวงพิบูลสงคราม ในเดือนตุลาคม 2481 ที่ตลาดศรียาน แต่ไม่สำเร็จ ⁴

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.

³ ฎรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 106 - 112.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

6. นายรอยโท ณ เณร ศาละดักขณ ถูกพยานระบุว่า เป็นผู้วานให้ใส่ยาพิษ ในอาหารหลวงพิบูลสงคราม ในวันที่ 9 ธันวาคม 2481¹ ซึ่งศาลพิเศษพิจารณาแล้วเชื่อว่าจริง²

๗. แผนการในการกบฏ โดยใช้สภามุแทนราษฎร เป็นฐานอำนาจ

การนำตัวจำเลยของศาลพิเศษ 2481 บางคนไปในทางที่ว่า จะใช้สภามุแทนราษฎร เป็นเครื่องมือล้มล้างรัฐบาล เช่นในรายชื่อของพระวรวงศ์เธอ กุโณศลีสวามีว่า จำเลยโคผู้ควา

การที่มาสมัคร เป็นผู้แทนครั้งนี้ ขอให้ช่วยเหลือกันจริง ๆ จะใช้สอยให้ผมคืนไปสักเท่าไร ก็ไม่เป็นไร เพราะไม่ใช่เงินส่วนตัวของพระวรวงศ์เธอ กุโณศลีสวามี เป็นเงินของเจ้านายท่าน ออกให้ . . . หากว่าโคเป็นผู้แทน จะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเอาเจ้า ขึ้นปกครอง³

สำหรับ ร.ท. ณ เณร ศาละดักขณ เป็นจำเลยศาลพิเศษอีกคนหนึ่ง ซึ่งพยานโจทก์ โคแดงต่อศาลพิเศษว่า การที่ ร.ท. ณ เณร ศาละดักขณ สมัครผู้แทนราษฎรก็เพื่อ "เมื่อถึงคราวประชุมสภามุแทนราษฎร ก็คอยคัดค้านโต้แย้งในสภาเพื่อให้ปั่นป่วน ไม่ให้คณะรัฐบาลนี้ ดำเนินการใดสะดวก เมื่อเกิดการปั่นป่วนขึ้นแล้ว ราษฎรก็จะเกิดขจัดรัฐบาล"⁴

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 203.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 215.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 194.



ค. แผนการกบฏจะยึดอำนาจการปกครอง ซึ่งศาลพิเศษเชื่อว่า เป็นความจริงตามที่พยานโจทก์ได้ระบุว่า "พวกกบฏจะยึดอำนาจการปกครอง โดยจะใช้กำลังทหารและราษฎรบังคับให้คณะรัฐบาลลาออก เมื่อเป็นผลสำเร็จจะเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเป็นพระเจ้าแผ่นดินตามเดิม" ¹

คำให้การของพยานโจทก์ ซึ่งเป็นเฉพาะหลักฐานของฝ่ายรัฐบาลดังกล่าว จะเห็นว่าการพิจารณากระทำคดีเป็นกบฏใน พ.ศ. 2481 นั้น เฉพาะการลอบประทุษร้ายบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาล มีลักษณะเด่นที่สุด แต่ขอเท็จจริงของการกระทำของ "พวกกบฏ" ในการประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลมิได้แต่การลอบประทุษร้ายที่หัวดำโพงเพียงครั้งเดียว ดังที่รัฐบาลได้แถลง แต่ได้มีการพิจารณาเอากรณีประทุษร้ายบุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาลในหลาย ๆ กรณีเข้ารวมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนจะได้ออกคำสั่งพิเศษ พ.ศ. 2478 ก็มี นอกจากนี้ยังมีแผนการของการกบฏเพื่อล้มล้างรัฐบาลในทางอื่น ๆ อีก เช่น มุ่งหวังใช้สภาผู้แทนราษฎรเป็นเครื่องมือ และใช้กำลังทหารและพลเรือนยึดอำนาจการปกครอง

การจับกุมตัวบุคคลในคราวกบฏ พ.ศ. 2481 เริ่มต้นในวันที่ 29 มกราคม 2481 โดยรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ว่า "กบฏเมื่อเช้าวานนี้ (29 มกราคม) เวลา 4.30 น. ทางราชการได้ดำเนินการสั่งจับกุมบุคคลที่ก่อกองการไม่สงบแก่ชาติ และจะประทุษร้ายต่อสมาชิกสำคัญ ๆ แห่งรัฐบาลหลายท่านด้วยกัน" ² ผู้ที่ถูกจับกุมมีทั้งนักการเมือง สมาชิกคนสำคัญ ๆ ในคณะราษฎร ผู้แทนราษฎร และราชวงศ์ มีชาวบอกว่า การจับกุมกบฏในหลายเดือนมกราคม 2481 หลวงอดุลเดชจรัส ได้เตรียมการจับกุมมานานก่อนหน้า ถึง 2 เดือน แต่การจับกุม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257.

² เสือทอง ศุภโสภณ, ชีวิตทางการเมืองของ พ.อ. พระยาพิชัยโกศล (พระชนคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2514), หน้า 418.

³ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2481

มิได้จับกุมในคราวเดียวกัน ทยอยจับกุมเรื่อยมา เช่น 29 มกราคม 2481 จับกุมนายพันเอก
พระสิทธิเรืองเดชพล นายมังกร สามเสน 31 มกราคม 2481 จับกุมกรมขุนธำมรงค์นเรนทร
และนายร้อยโท ณ เณร ศาละลักษณ 18 กุมภาพันธ์ 2481 จับกุมพระราชญาติรักษา
21 มีนาคม 2481 จับกุมนายพันเอกหลวงชำนาญยุทธศิลป์¹

ในการจับกุม มีผู้ถูกจับกุมเสียชีวิต 3 คน รัฐบาลได้แถลงถึงสาเหตุของการเสียชีวิต
ของผู้ถูกจับกุม

1. พ.ท. หลวงราชมรรคาจ นายทหารกองหนุน ได้ยิงเจ้าหน้าที่ภาคเจ้า
สองคน ในขณะที่เขาทำการจับกุม ฝ่ายเจ้าหน้าที่ได้ยิงป้องกันตัว พ.ท.หลวงราชมรรคาจ
ได้ถูกยิงถึงแก่กรรม

2. พ.ต.หลวงวรรณสถูช ผู้บังคับกองตำรวจปากพ่อง

เดิมทางการได้รับรายงานมาบ้างแล้วว่า จะก่อการไม่สงบ เพื่อเป็นทางป้องกัน ทาง
ราชการได้ส่งย้ายไปรับราชการที่จังหวัดเขาสอน ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ปากพ่อง จังหวัด
นครศรีธรรมราช โดยมีคำสั่งไปยังผู้บังคับกองตำรวจเขต 7 ห้ามมิให้ออกนอก
เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช เว้นแต่จะได้รับคำสั่งเฉพาะจากกรมตำรวจ ก่อนจับกุม
ครั้งนี้ ทางการได้หมายตำรวจสืบเสาะไปเชิญตัวมายังกรุงเทพฯ ระหว่างทางที่ตำบล
สถานีจังหวัดชุมพร พ.ต.หลวงวรรณสถูช ได้ทำลายนชีวิตตนเองเสีย²

¹แผนกเก็บ สดร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 4/24 เรื่องคดี

กบฏกรมขุนธำมรงค์นเรนทร

²สำนักงานโฆษณาการ, ข่าวโฆษณาการ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

3. พ.ศ.หลวงสงครามวิจารณ์

นายทหารกองหนุน ซึ่งพักอยู่ที่จังหวัดยะลา ไปคุมตัวไว้ ณ จังหวัดปัตตานี ต่อมาได้คุมตัว พ.ศ.หลวงสงครามวิจารณ์ ออกเดินทางจากจังหวัดปัตตานีเพื่อเข้ามากรุงเทพฯ ระวังทางจากปัตตานีมาขึ้นรถไฟที่สถานีโคกโพธิ์ มีผู้ร้าย 9 คน มีอาวุธครบมือ สมคบกันเข้าทำการแย่งชิงตัว พ.ศ.หลวงสงครามวิจารณ์ และได้ใช้อาวุธปืนยิงตำรวจได้รับบาดเจ็บสองคน ฝ่ายเจ้าหน้าที่ได้ทำการยิงเพื่อป้องกันตัว และปรากฏว่า พ.ศ.หลวงสงครามวิจารณ์ ใ้ถูกยิงถึงแก่กรรม¹

แต่อย่างไรก็ตาม สัญญาของการจัดตั้งกรุงเทพมหานคร (หรือพวกกบฏ) เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกันยายน 2481 เมื่อพระยาอุทธรณ์เดช ถูกบังคับให้ลาออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ และให้เลือกเอาระหว่างลี้ภัยออกนอกประเทศ หรือยอมให้เข้าตัวขึ้นสู่การพิจารณาโดยศาลพิเศษ ส่วนศัตรูทางการเมืองที่สำคัญอีกท่านคือ พระยาทรงสุรเดชนั้น ถูกปลดออกจากราชการ และถูกบังคับให้ออกจากประเทศไทยไปอินโดจีน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2481

รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับศาลพิเศษ พ.ศ.2481 และจำเลยศาลพิเศษ พ.ศ.2481

ก. กระบวนการเพื่อจัดตั้งศาลพิเศษเป็นไปอย่างรวดเร็ว

การจัดตั้งศาลพิเศษ จำเป็นต้องขอได้รับความยินยอมจากสภาผู้แทนราษฎร ให้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติ สำหรับกระบวนการเพื่อจัดตั้งศาลพิเศษ ใน พ.ศ.2481 นับตั้งแต่ขั้นตอนของการพิจารณาในคณะรัฐมนตรี และส่งต่อไปให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวมทั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้พระราชบัญญัติได้โดยสมบูรณ์ เป็นขั้นตอนที่ได้รับการพิจารณาให้ผ่านไปอย่างรวดเร็วเป็นพิเศษ กล่าวคือ ได้มีการประชุมในคณะรัฐมนตรี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2481 ถึงเรื่องร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ 2481 และได้ส่งให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2481 ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ยอมพิจารณาให้ 3 วาระรวดในวันเดียว และได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ในวันเดียวกันนั้นอีกเช่นกัน

สาเหตุของการเร่งรัดให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งศาลพิเศษ 2481 อย่างรวดเร็ว คือ เพียง 4 วัน หลังจากที่ได้มีการประกาศจับกุมผู้ต้องหาเกี่ยวกับกบฏ คงจะเป็นดังที่หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ได้คาดหวังคือ "ร่างพระราชบัญญัตินี้ ในทางนโยบายใครจะขอเสนอว่า ควรเสนอสภาผู้แทนราษฎรในคราวหน้า เพราะเป็นเรื่องสด ๆ ร้อน ๆ สภาผู้แทนราษฎรคงรับหลักการง่าย ถ้าทิ้งช้าไปรู้สึกว่าจะต้องโต้เถียงมาก"¹

ข. รายนามกรรมการศาล จาคัด และอัยการ

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2481 นายพันเอก หลวงพรหมโยธี สังกัราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ประกาศตั้งกรรมการ จาคัด และอัยการศาลพิเศษ ดังมีรายนามต่อไปนี้

กรรมการศาล

- | | |
|----------------------------------|---------------|
| 1. นายพันเอก หลวงพรหมโยธี | ประธานกรรมการ |
| 2. นายพันเอก พระประจักษ์จันท์ | กรรมการ |
| 3. นายพันเอก พระจร เนติยุทธ | กรรมการ |
| 4. นายพันเอก พระวิชัยยุทธเดชาคนี | กรรมการ |
| 5. นายพันเอก หลวงชาญสงคราม | กรรมการ |

¹ แผนกเก็บ สดร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 46/89 (ก)

- | | |
|--------------------------------|---------|
| 6. นายพันตรี ชุนนรินทร์ชัย | กรรมการ |
| 7. นายพันตรี อัมพร ศรีไชยยันต์ | กรรมการ |
| 8. พระมณูเวทยวิมลนาท | กรรมการ |
| 9. พระยารัศมีประจิตธรรมจรูส | กรรมการ |
| 10. พระยาศรีวิกรมมาทิตย | กรรมการ |
| 11. พระสังฆารนิศัပ္ญญา | กรรมการ |
| 12. พระนิศัฆารณพิเศษ | กรรมการ |

เจ้าศาล

1. นายชั้น เพ็ชร เกษ
2. นายพอง การงาน
3. นายเชียน บุญหนุน
4. นายแถม วราศรัย
5. นายเจือ เป็ลียนรูป
6. นายประยูร พึ่งพิพัตน
7. นายเพชร ปั้นประภาย

อัยการ

1. หลวงอรุณสารประสิทธิ์
2. นายผล สมานนท
3. นายพันตรี ชุนโพธิ์การประกิต
4. นายสัาราย กานตประภา
5. นายรอกัศารวจเอก เสริม เรืองไกร

6. นายร้อยตำรวจเอก ปัก จงเจริญ
7. นายร้อยโท ไสว คงมณี
8. นายร้อยตำรวจโท ประเสริฐ ดิมอักษร
9. นายร้อยตำรวจตรี เสง หึงท่าโพธิ์ ¹

ในจำนวนกรรมการศาล 12 คน เป็นกรรมการศาลซึ่งเป็นทหาร 7 คน และเป็นกรรมการศาลซึ่งแต่งตั้งมาจากตุลาการศาลยุติธรรม 5 คน และในจำนวนนี้มีผู้ที่เคยเป็นกรรมการศาลพิเศษใน 2 คราวก่อน ดังนี้คือ

1. ผู้ที่เคยเป็นกรรมการศาลพิเศษ 2476 ได้แก่ นายพันเอก หลวงพรหมโยธี นายพันเอก พระประจักษ์จันท์ นายพันเอก พระจรูญเนติพิบูลย์ พระมัญเวยทวิมลนาถ และ พระสารนิพนธ์ปัญญา

2. ผู้ที่เคยเป็นกรรมการศาลพิเศษ 2478 คือ พระสารนิพนธ์ปัญญา

ค. จำเลยศาลพิเศษ พ.ศ. 2481

รวมผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยศาลพิเศษ 2481 มี 51 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้คือ

1. นายดี บุญตา
2. นายพันโท พระสุวรรณี (วร กิ่งสคร)
3. นายร้อยโท ณ เณร ศาละด้กษณ

¹ ดูหน้า สุกโสภา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 451.

4. นายดะมัย แจมสมบุรณ์
5. นายมณี มติวัตร
6. นายคาบพวง พจนาวี
7. นายพลโท พระยาเทพหัสดิน (ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา)
8. นายร้อยโท เผาพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
9. นายคาบสมุทรพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
10. นายร้อยตรี บุญมาก ฤทธิสิงห์
11. นายร้อยเอก คาว บุญญาเสวีรัฐ
12. นายร้อยเอก หลวงภักดีภูมิวิภาค (คุ้ม รัตนภาณุ)
13. นายร้อยเอก ชุนประสิทธิ์สินธุวาคม (เดียบ ทองตระหง่าน)
14. นายร้อยเอก เพ็ชร ศุขสว่าง
15. นายร้อยเอก ชลอ เอมะศิริ
16. นายร้อยโท เจียม เอี่ยมตะนุช
17. หลวงศิริราชทรัพย์ (ไชย โมรากุล)
18. นายถนอม โภชนพันธ์
19. จ้าง (เดือน วิจารณ์บุตร)
20. นายทอง ช่างชาญกุด
21. พระราชาธิราช
22. นายพันเอก หลวงมหิทธิโยธี (สุ่ย ยุกตวิสาร)
23. นายพันตรี ชุนชิตปัจจนิก (ชิต มุตรีชัย)
24. นายร้อยเอก ชุนรณมัยพิศาล (บุญรอด ไทยใหม่)
25. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนวัยนาทนเรนทร
26. นายเพิ่ม เนื่องพิภพ
27. นายพลตรี หม่อมเจ้าวงศ์นรินทร์ เทวกุล
28. นายร้อยตำรวจเอก นอม เทวกุล

29. นายพันเอก พระยาสุรศักดิ์เสนา (โต๊ะ ภมรพล)
30. นายพันเอก หลวงชำนาญยุทธศิลป์ (เชย รมยะนันทน)
31. นายร้อยเอก ชุนคลีพลพฤต (คดี สุนทรารุณ)
32. นายพันตรี ชุนนามนฤนาท (นาม ประกิจฐานนท์)
33. นายพันตรี หลวงไววิทยากร (เสงี่ยม ไววิทย)
34. นายพันตรี หลวงอภิบาลภูวนารถ (สังข์ นะคะวัจนะ)
35. พระยาอุคมพงศ์เทวีสวัสดิ์ (ม.ร.ว.ประยูร อิศรศักดิ์)
36. พระยาสุเทพภักดี (ดี สุเกษะ)
37. พระวุฒินิภาคนภักดี (หอมจันทร์ สรรวงสมบุญ)
38. นายพันเอก พระสิทธิเรือง เกษพล (แสง พันธุ์ประภาส)
39. จานายสืบตำรวจ แม่น เลิศราวี
40. นายร้อยเอก หลวงประจัญสิทธิการ (บัว สุเกษะ)
41. นายโชติ คุ้มพันธ์
42. หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์
43. นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดี
44. นายร้อยโท แสง วัฒนศิริ
45. นายร้อยโท บุญดื้อ โทกระแสน
46. นายร้อยโท สัย เกษะจินดา
47. นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง
48. พระยาวิจิตรสรไกร (เอี่ยม ชุ่มพานนท์)
49. นายยันต์ วินิจฉัยภาค
50. ชุนนิพันธ์ประศาสน (อุค วงศ์กรุช)
51. นายแปะ แสงไชย¹

¹ กรมประชาสัมพันธ์, คำพิพากษาศาลพิเศษ พุทธศักราช 2482 เรื่องกบฏ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 1 - 4.

จำเลยทุกคนให้การปฏิเสธ ยกเว้น นายดี บุญตา ในการรับสารภาพ ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาในศาลพิเศษ นายร้อยโท เจียม เอี่ยมคะนุช ถึงแก่กรรม จึงเหลือจำเลยที่ศาลพิเศษได้พิจารณาพิพากษาจริง 50 คน

จำเลยของศาลพิเศษ 2481 แยกออกเป็นกลุ่มโดยคำนึงถึงบทบาทที่เคยมี
ได้ดังนี้คือ

ก) ผู้มีหลักฐานแน่ชัดว่า ได้ประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล คือ นายดี บุญตา ได้ยิงหลวงพิบูลสงคราม ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ข) กลุ่มนักการเมืองผู้มีพฤติกรรมเป็นฝ่ายค้านอำนาจรัฐบาลคณะราษฎร มาก่อน รวมทั้งผู้เคยเป็นผู้แทนราษฎรด้วย คือ นายโชติ คุ้มพันธ์ นายพลโท พระยาเทพหัสดิน นายร้อยโท ณ เณร ศาละดิษณ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นวรัตน์ พระราชญาติรักษา และ พระยาวิชิตสรไกร

ค) กลุ่มพระยาทรงสุรเดช ซึ่งเคยเป็นพวกคณะราษฎร แต่ได้ฝักใฝ่กับพระยาทรงสุรเดช คือ พระสิทธิเรืองเดชพล พระยาอุตุมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ หลวงชำนาญยุทธศิลป์ และบรรดาศักดิ์ของพระยาทรงสุรเดช คือ ชุนคลีพลพจน์ ชุนนามนฤนาท หลวงไววิทยากร นายร้อยตำรวจเอก จรัส สุนทรภักดี นายร้อยโท แสง วัฒนะศิริ นายร้อยโท สัย เกษะจินดา นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง นายคาบพวง พटनाวี จานายสืบเอก แม่น เลิศราวี

ง) กลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นผู้ซึ่งรัฐบาลคณะราษฎรไม่พอใจในพฤติกรรม เช่น นายมณี มติวัตร นายฉมัย แจมสมบุญ ณ นายหง ธา่งชาญกุล

สาเหตุของการจัดตั้งศาลพิเศษ 2481

ก. เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีกบฏและเพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดี

เป็นเหตุผลของฝ่ายรัฐบาลผู้จัดตั้งศาลพิเศษ สาเหตุของความต้องการของรัฐบาลที่จะให้การพิจารณาพิพากษาคดีอย่างรวดเร็วนั้นก็เพราะ จำเลยมีเป็นจำนวนมาก เป็นประเศเกิน

ที่หนึ่ง หลวงพิบูลสงครามได้ยืนยันในหลักการนี้ในการอภิปรายเพื่อจะจัดตั้งศาลพิเศษในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ว่า "คราวนี้มีบุคคลต้องหามาก จะส่งไปพิจารณาศาลธรรมดา เกรงว่าจะชักช้า"¹ ในประเด็นที่สำคัญต่อมาก็คือ จำเลยถูกจับกุมฟ้องร้องวาทกรรมว่าความผิดฐานกบฏ มีทั้งทหารและพลเรือน การที่ทหารและพลเรือนกระทำผิดความผิดรวมกันแล้ว เหตุใดจึงต้องจัดตั้งศาลพิเศษ หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้อภิปรายในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวันนั้นเช่นกัน และเป็นการให้คำตอบว่า "บุคคลทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนรวมกันกระทำการ จึงให้ตั้งศาลพิเศษ ถ้ามีฉันทหารก็ไปตั้งศาลทหาร พลเรือนก็ไปตั้งศาลพลเรือน"²

ดูเหมือนว่า ความต้องการความรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดีคือความต้องการเบื้องต้นของจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งศาลพิเศษ

เหตุใดศาลพิเศษจึงสามารถพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างรวดเร็ว ทั้งที่รัฐบาลคาดหมาย หรือเป็นความต้องการ ต้องยื่นไปพิจารณาถึงโครงสร้างของศาลพิเศษ ดังที่ได้พิจารณาแล้วในบทที่ 2 และ 3 ก็คือ วิธีพิจารณาของศาลพิเศษ อันมีลักษณะพิเศษที่เอื้ออำนวยให้การพิจารณาพิพากษาได้อย่างรวดเร็วคือ การห้ามอุทธรณ์ ฎีกาค่าพิพากษา และจำเลยไม่สามารถตั้งทนายได้ นอกจากนั้น กระบวนการศาลพิเศษเป็นของรัฐบาลแต่งตั้งเป็นหมู่คณะ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีโดยเฉพาะ กระบวนการพิจารณาอันเร่งรัดของศาลพิเศษนั่นเอง ทำให้ขาดการไตร่ตรอง ซึ่งจะกลายเป็นข้อบกพร่องอย่างหนึ่งที่จำเลยศาลพิเศษไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร

¹ แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 7/2481

1 กุมภาพันธ์ 2481

² เรื่องเดียวกัน.

๗. จัดตั้งศาลพิเศษ 2481 เพื่อปราบปรามอิทธิพล และอำนาจทางการเมือง
ของนายพันเอก พระยาทรงสุรเดช กับพวก

จำเลยของศาลพิเศษ 2481 กลุ่มหนึ่งคือ ผู้เป็นลูกศิษย์หรือใกล้ชิดกับพระยาทรง—
 สุรเดช ซึ่งล้วนแต่ถูกศาลพิเศษพิพากษาลงโทษอย่างหนักถึงประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต

แต่พระยาทรงสุรเดชและผู้ใกล้ชิดบางคน คือ พระยาอุทริชฉะเนย์ มิได้ถูกศาลพิเศษ
 2481 พิจารณาพิพากษาโทษ แต่รัฐบาลให้เลือกเอาระหว่างชั้นศาลพิเศษ หรือปล่อยออกนอก
 ประเทศ¹ ซึ่งบุคคลทั้ง 2 ได้เลือกเอาการปล่อยออกนอกประเทศ พระยาอุทริชฉะเนย์ได้ปล่อย
 ออกไปอยู่ป็นิ่งตั้งแต่เดือนกันยายน 2481 ส่วนพระยาทรงสุรเดชได้ไปอยู่อินโดจีนของฝรั่งเศส
 ในเดือนมกราคม 2481 การที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้ดังกล่าว อาจจะเป็นเพราะว่า พระยาทรง—
 สุรเดช และพระยาอุทริชฉะเนย์ เป็นผู้ก่อการชั้นผู้ใหญ่ มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการ
 ปกครอง และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองอยู่ระยะหนึ่ง

สาเหตุที่พระยาทรงสุรเดชถูกขับออกนอกประเทศ และมีลูกศิษย์หรือผู้ใกล้ชิดถูกศาล
 พิเศษพิจารณาพิพากษาโทษ ตามทางพิจารณาของศาลพิเศษระบุว่า เป็น "ความพยายามของ
 พระยาทรงสุรเดชกับพวก เปลี่ยนแปลงการปกครอง และจะเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า—
 เจ้าอยู่หัว หรือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต กลับมาครองราชสมบัติ และพระยาทรงสุรเดชจะ
 ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี"² หม่อมราชวงศ์นิคมมงคล นวรัตน์ จำเลยของศาลพิเศษ
 2481 ควบคุมหนึ่ง ได้ให้ข้อสังเกตว่า "รัฐบาลคณะราษฎรกลุ่มหลวงพิบูลสงครามมิใช่แต่กลัว
 ว่าพระยาทรงสุรเดชจะมีอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองเท่านั้น แต่ยังกลัวกลุ่มลูกศิษย์ของ
 พระยาทรงจะยึดอำนาจให้แก่พระยาทรงอีกด้วย"³ การกำจัดอำนาจพระยาทรงสุรเดชกับพวก

¹ เสทีอน สุโกโสภาณ, เรื่องเดียวกัน,

² กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 216.

³ หม่อมราชวงศ์นิคมมงคล นวรัตน์ "ชีวิตของกบฏ และการจัดตั้งศาลพิเศษ"
เบื้องแรกประชาธิปไตย, (พระนคร : มิตรนราการพิมพ์, 2516), หน้า 249.

จึงเป็นการป้องกันกำนันอำนาจ แต่หาได้พิจารณาผู้นำสืบของพยานโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ
 ในคณะรัฐบาล อาจพิจารณาได้อีกแง่ว่า ที่พระยาทรงสุรเดชกับพวกถูกกำนันนั้น เป็นเพราะ
 พระยาทรงสุรเดชได้สร้างพฤติกรรมทางการเมือง เป็นระยะๆ ชักชวนการเถลิงอำนาจของกลุ่ม
 คณะราษฎร อันมีหลวงพิบูลสงครามเป็นผู้นำอยู่ด้วย แต่ไม่สำเร็จ เพราะในที่สุดหลวงพิบูลสงคราม
 ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และไม่กั่วงัดจากนั้นก็ได้เสนอขอตั้งศาลพิเศษพิจารณาโทษฝ่ายตรงกันข้าม
 จึงอาจกล่าวได้อีกแง่ว่า เป็นการวางแผนทางการเมือง

ประเด็นความผิดของพระยาทรงสุรเดช ตามที่บุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาลได้นำสืบ
 มีคดีให้พระยาทรงสุรเดชกับพวกถูกลงโทษนั้น เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ดังนี้คือ "เมื่อเปลี่ยนแปลง
 การปกครองได้ราว 1 เดือน ได้สมคบกันกับพวก คือหลวงชำนาญยุทธศิลป์ หลวงรณสิทธิ์พิชัย
 ฯลฯ ประชุมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงการของกองทัพบก โดยมีให้พระยาพหลพลพยุหเสนา
 ฐเห็นด้วย"¹ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองได้แล้ว 2 เดือน พระยาทรงสุรเดชพยายาม
 กำจัดอำนาจหลวงพิบูลสงคราม "ซึ่งเวลานั้นเป็นนายทหารปืนใหญ่ไปอยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยรบ ซึ่ง
 ไม่มีหน้าที่บังคับบัญชาควบคุมกำลัง แต่มีผู้กล่าวจึงทำไมสำเร็จ"² ประเด็นความผิดที่สำคัญอีก
 ก็คือ พระยาทรงสุรเดชกับพวก ซึ่งควบคุมกำลังทหารให้ความสนับสนุนพระยามโนปกรณนิติธาดา
 ในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลผู้นำสืบถือว่า "พระยามโนปกรณนิติ-
 ธาดา ได้บริหารราชการแผ่นดิน และประพฤติตนไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์ และบั่นทอนคณะผู้ก่อการ
 ให้หมดอำนาจไปที่ละเล็กละน้อย"³

¹ กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

ถ้าจะถือเอาประเด็นของความขัดแย้งระหว่างพระยาทรงสุรเดชกับหลวงพิบูลสงคราม เป็นเหตุให้พระยาทรงสุรเดชกับพวกถูกลงโทษแล้ว ควรจะพิจารณาถึงเหตุใดที่พระยาทรงสุรเดช จึงต้องคิดบั่นทอนอำนาจของหลวงพิบูลสงครามมาตั้งแต่แรก คงจะเป็นคั้งที่หลวงไววิทยากร ผู้เคยกับพระยาทรงสุรเดช และตกเป็นจำเลยศาลพิเศษ 2481 ผู้หนึ่ง ได้แถลงต่อศาลว่า "พระยาทรงสุรเดชไม่ชอบหลวงพิบูลสงคราม การที่ไม่ชอบเนื่องมาจากพระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น คล้ายกับเป็นตำแหน่งที่อยู่เฉย ๆ ส่วนการบริหารนั้นตกอยู่แก่หลวงพิบูลสงคราม ต้องการอะไรก็มักจะสำเร็จอยู่เสมอ"¹

เมื่อพระยาทรงสุรเดชไม่สามารถบั่นทอนอำนาจของหลวงพิบูลสงครามได้สำเร็จ พระยาทรงสุรเดชจึงได้รับการตอบแทน โดยถูกเนรเทศ และพรรคพวกผู้เคยกับ ผู้ใกล้ชิด และผู้เป็นลูกศิษย์ถูกจับกุมฟ้องร้องและถูกลงโทษโดยศาลพิเศษเป็นจำนวนมาก

ก. จัดตั้งศาลพิเศษเพื่อกำจัดศัตรูทางการเมืองในอดีต

มีผู้ที่ตกเป็นจำเลยของศาลพิเศษ 2481 เคยถูกลงโทษว่า กระทำความผิดอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐบาลมาก่อน รวมทั้งหมด 4 คน เมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ได้ถูกจับกุมตัวฟ้องร้องต่อศาลพิเศษ 2481 อีกครั้ง คือ นายโชติ คุ้มพันธ์ ผู้ถูกเนรเทศ โดยอาศัยอำนาจจากกฎหมายป้องกันรักษารัฐธรรมนูญ พ.ศ.2476 และถูกเนรเทศให้ไปอยู่ในถิ่นกักกัน คือ นายโชติ คุ้มพันธ์ ถูกเนรเทศไปอยู่แม่ฮ่องสอน 5 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2477 หลวงฉวี-ราชทรัพย์ นายทง ช่างชาญกุล ผู้ถูกฟ้องร้องต่อศาลสถิตย์ยุติธรรมว่าเป็นกบฏมาก่อน ใน พ.ศ.2480 และศาลอาญาได้พิจารณาพิพากษาปล่อยตัว หม่อมราชวงศ์มิตร์มงคล นวรัตน์ ผู้ถูกศาลพิเศษ 2476 พิจารณาพิพากษาโทษจำคุก เพราะร่วมมือกับพระองค์เจ้าบวรเดช เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 150.

ศาลพิเศษ 2481 ได้พิจารณาพิพากษาโทษจำเลยผู้เคยถูกลงโทษวาทะทำความผิด ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐบาลมาก่อน จำนวน 4 คนดังกล่าว ว่า "ประหารบุคคลสำคัญใน คณะรัฐบาล และจะใช้กำลังบังคับล้มล้างรัฐบาล เปลี่ยนแปลงการปกครอง แล้วจะเชิญพระปกเกล้า หรือกรมพระนครสวรรค์วรคณินขึ้นกษัตริย์ และจะให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี"¹ ในจำนวนนี้มีผู้ถูกลงโทษประหารชีวิต คือ นายทง ช่างชาญกุล นอกนั้นถูกจำคุกตลอดชีวิต การพิจารณาพิพากษาลงโทษแก่บุคคลผู้เคยถูกฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม แล้วศาลยุติธรรมยกฟ้อง เพราะเห็นว่าหลักฐานไม่พอ แต่ศาลพิเศษได้พิพากษาถึงขั้นประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิต สำหรับนายทง ช่างชาญกุล และหลวงศิริราชทรัพย์ อาจจะเป็นไปได้ที่เป็นความพยายามของรัฐบาลต่อการนำตัวผู้ที่รัฐบาลเข้าใจว่าผิดแน่ ๆ มาลงโทษให้ได้ จึงได้ใช้ศาลพิเศษของรัฐบาล เป็นผู้พิจารณาตัดสิน ผลจึงออกมาในรูปดังกล่าว ซึ่งตรงกันข้ามกับศาลยุติธรรมโดยสิ้นเชิง

สำหรับการพิจารณาพิพากษาโทษจำเลยผู้เคยถูกลงโทษมาแล้ว มีลักษณะค่อนข้างไม่ไต่ พิสูจน์ให้เห็นความผิดของจำเลยอย่าง เคนแค้น ขอให้พิจารณาถึงชอกลาวหาของโจทก์ คำให้การของพยานโจทก์ และข้อต่อสู้ของจำเลยแต่ละรายคือ

นายโชติ คุ้มพันธ์ ชอกลาวหาของโจทก์มีอยู่ว่า ระหว่างปลายปี พ.ศ.2479 ถึงวันที่ 29 มกราคม 2481 นายโชติ คุ้มพันธ์ กับพวก "ได้เขียนบทประพันธ์สนับสนุนส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์ และเขียนบทประพันธ์ กับกลาวควยวาจาตีเตียนรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้ชักชวนผู้คนตระเตรียมสะสมกำลังคิดประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล"² โจทก์ได้นำสืบว่า นายโชติ คุ้มพันธ์ สนทนากับพระยาทรงสุรเดช ได้แต่งหนังสือเรื่องการปฏิวัติแห่งชาติ อภิสิทธิ์ให้พระยาทรงสุรเดช กับได้ติดต่อกับบุคคลที่พลพรรค ชื่อนำสืบของโจทก์ดังกล่าวไม่มี ส่วนหนึ่งส่วนใดระบุว่า นายโชติ คุ้มพันธ์ รวมมือกับพระยาทรงสุรเดชกับพวก เพื่อเปลี่ยนแปลง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79, 84, 216 และ หน้า 279 - 280.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

การปกครอง พยานโจทก์ซึ่งมีอยู่เพียงผู้เดียวคือ สิบตำรวจเอก แจม นันทเลิศ ได้นำสืบว่า "นายโชติ เคยพูดและชักชวนให้รวมมือในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี"¹ แต่ นายโชติ คุ่มพันธ์ อ่างตัว เป็นพยานปฏิเสธ ด้วยหลักฐานดังกล่าว ศาลพิเศษ 2481 ได้พิจารณาทิพากษาวา

เห็นว่าพยานโจทก์ที่เบิกความมานั้น ก็ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกับนายโชติอย่างใด เมื่อนำเอาถ้อยคำของพยานปากนี้ไปพิจารณาเทียบกับคำให้การของนายโชติ และพฤติการณ์โดยทั่วไปแล้ว เป็นอันฟังได้ว่า นายโชติ ได้รวมคิดที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วย จึงมีความผิด²

หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน์ ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดเช่นเดียวกับนายโชติ คุ่มพันธ์³ โจทก์ได้นำสืบมีประเด็นที่สำคัญคือ หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ ได้เขียนจดหมายไปยังพระองค์เจ้าหญิง ศิริวิมลบุษบง พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระนครสวรรค์ เรื่องการสั่งซื้อหนังสือพจนานุกรม แต่งโดยหลวงมหาสิทธิโวหาร ผู้ตกเป็นจำเลยศาลพิเศษ 2476 นอกจากนี้ยังได้หลักฐานเอกสาร ที่โจทก์ได้อ้างคือ บทประพันธ์เรื่องวันนี้

ได้เขียนขึ้นในขณะที่หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล ต้องโทษอยู่ในเรือนจำบางขวาง ศาลได้พิจารณาคดีว่า คนพวกนี้ไม่มีความผิดร้ายอะไรนอกจาก เป็นพวกที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาล และความเห็นของฝ่ายใดจะถูกตองกว่ากัน เป็นเรื่องที่พระปกเกล้าฯ ซึ่งเป็นประมุขของชาติเป็นผู้ชี้ขาดว่า รัฐบาลนั้นแหละเป็นฝ่ายผิด รัฐบาลนั้นแหละโง่ เห็นแก่ตัวเองมากกว่าเห็นแก่ชาติ ประชาธิปไตยทุกวันนี้เป็นของเก หลอกหลวง คำว่ากบฏในสมัยนี้ไม่ใช่หมายถึงคนอธรรม แต่หมายถึงคนรักสัตย์รักธรรมต่างหาก ถึงกระนั้นคนเหล่านี้ก็ต้องมาถูกคุมขังอยู่ในกรง เหมือนสัตว์เดียวิจจนา⁴

¹ เรื่อง เดียวกัน, หน้า 78 - 10.

² เรื่อง เดียวกัน, หน้า 81.

³ เรื่อง เดียวกัน, หน้า 11.

⁴ เรื่อง เดียวกัน, หน้า 83.

และบทประพันธ์เรื่องบุญทำกรรมแดง "เคาเรื่องกล่าวถึงนักโทษการเมืองคนหนึ่งที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษออกมา แล้วไ้มีความเกลียดชังลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงได้ร่วมมือกับรัฐบาลชวประชาปราชคมมิวนิสต์ จนมาหัวหน้าคอมมิวนิสต์โค่นสำเร็จ"¹ หลักฐานซึ่งได้พิสูจน์ความผิดของหม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน์ คือหลักฐานเอกสารคังถาว กรมการศาลพิเศษ 2481 ได้พิจารณาพิพากษาว่า "ข้อความในจดหมายที่มีไปยังพระองค์เจ้าหญิง ศิริวิทันบุษยนั้น มีการกล่าวเสียดสีรัฐบาล แยกเขาแยกเรา อันหมายถึงรัฐบาลเป็นฝ่ายหนึ่ง หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคลกับพวก เป็นอีกฝ่ายหนึ่ง บทประพันธ์เรื่องวันนั้น นั้น สาคัดความว่า หม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคลได้แต่งบทประพันธ์กล่าวหาว่ารัฐบาลเป็นคอมมิวนิสต์"² และศาลได้ตีความให้กว้างออกไปอีกในบทประพันธ์เรื่องบุญทำกรรมแดง ว่า คือแผนการณ์ใหญ่³ ของพวกกบฏ จะลงมือกระทำการใช้กำลังบังคับ เพื่อล้มล้างรัฐบาลใน พ.ศ. 2482 ศาลพิเศษ 2481 จึงได้พิพากษาให้จำคุกหม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคลตลอดชีวิต เพราะจะล้มล้างรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช่กำลังบังคับ⁴

หลวงสิริราชทรัพย์ และนายทง ขางชาญภาค ถูกฟ้องในคดีเดียวกันว่า ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2479 จนถึงวันที่ 29 มกราคม 2481 จำเลยทั้ง 2 กับพวก

ได้กล่าวคดีแยกแยะรัฐบาลให้ปรากฏต่อคนทั้งหลายว่า วิชาการปกครองเคี้ยววันสุริยชกาลที่ 7 ปกครองเมื่อครั้งเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชไม่ไ้ และกล่าวต่อไปว่าคณะรัฐบาลค้ำเนินการปกครองไปในทางลัทธิเผด็จการ โดยตั้งในหลวงองค์เล็ก ๆ ขึ้นไว้เป็นเครื่องมือสำหรับเข็ . . . หลวงสิริราชทรัพย์ นายถนอม จายง และนายทง ได้เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวกทางราชการพลเรือนและราษฎรไว้⁵

1. เรื่องเดียวกัน.

2. เรื่องเดียวกัน.

3. เรื่องเดียวกัน.

4. เรื่องเดียวกัน.

5. เรื่องเดียวกัน.

โจทก์มีพยานนำสืบหลายคน ระบุว่า "พวกจำเลยจะทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยจะเชิญพระปกเกล้า มาครองราชสมบัติ และให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี"¹ สำหรับหลวงสิริราชทรัพย์ และนายทองพยานโจทก์ใคร ระบุว่า "เกี่ยวข้องกับนายดี บุญตา ยิงหลวงพิบูลสงคราม และเกี่ยวข้องกับการดองวางยาพิษหลวงพิบูลสงคราม จำเลยทั้ง 2 กับพวกทั้งหมดต่างปฏิเสธ"² แต่ศาลได้พิจารณาพิพากษาว่า "จำเลย ได้สมคบรวมคิดกันล้มล้างรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง และราชประเพณี"³ นายทอง ขางชาญกุล ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต ส่วนหลวงสิริราชทรัพย์ ถูกพิพากษาจำคุกตลอดชีวิต

สมควรที่จะนำพฤติกรรมการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม หรือเป็นเพียงผู้พิพากษาวิจารณ์รัฐบาลของจำนวนผู้ถูกลงโทษดังกล่าว พิจารณานำสืบ ของโจทก์ พยานโจทก์ ข้อต่อสู้ของจำเลย เพื่อที่จะไต่ทราบถึงแนวโน้มอื่นของการจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2481 ว่าตั้งขึ้นเพื่อกำจัดศัตรูฝ่ายตรงกันข้ามทุกรูปแบบ โดยอาศัยอำนาจโดยไม่จำกัดของศาลพิเศษ

นายโชติ คุ้มพันธ์ จำเลยในคดีที่ 5 โจทก์ได้นำสืบว่า ในขณะที่อยู่ภาคเหนือได้ติดต่อกับพระยาทรงสุรเดช กับลูกศิษย์พระยาทรงสุรเดช และได้แต่งหนังสือเรื่อง การปฏิวัติแห่งอาซีฟ อุทิศให้แก่พระยาทรงสุรเดช มีพยานโจทก์เพียงปากเดียวคือ สิบตำรวจเอก แจ่ม นันทเลิศ ไทการว่า นายโชติ เคยบอกว่า คิดจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะเอาพระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี กรรมการศาลพิเศษได้พิจารณานำสืบของโจทก์ และพยานโจทก์ ประกอบเพียงปากเดียวก็พิพากษาว่า นายโชติ คุ้มพันธ์ มีความผิด⁴ อาจเป็นไปได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 257 - 260.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 268.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 279.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 78 - 79.

ที่รัฐบาลเพิ่งเล็ง นายโชติ คุ้มพันธ์ เป็นพิเศษ และถูกนำตัวขึ้นศาลพิเศษ พิจารณาพิพากษา โทษ ในเวลาต่อมา เพราะตั้งแต่ นายโชติ คุ้มพันธ์ พ้นจากโทษจำคุกอยู่ที่อยุธยา ตามพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญแล้ว นายโชติ คุ้มพันธ์ ก็มีไต่กลับจากภาคเหนือ แต่ได้ติดต่อกับพระยาทรงสุรเดช ซึ่งไปอยู่ที่เชียงใหม่ หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ นั้น เมื่อพ้นโทษจากคำพิพากษาศาลพิเศษ พ.ศ. 2476 แล้ว ก็มีไต่อยู่หนึ่งแถบ แต่ได้เขียนบทความกระทบกระเทียบรัฐบาลอยู่เสมอ หลวงสิริราชทรัพย์และนายทง ช่างชาญกุด นั้น เป็นบุคคลที่รัฐบาลต้องการให้ถูกลงโทษเช่นกัน จึงได้ถูกจับกุมพร้อมด้วยพรรคพวก 6 คน แล้วถูกส่งขึ้นฟ้องต่อศาลสถิตยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. 2480 โดยหลวงอดุล เกษจรวัส อธิบดีกรมตำรวจในเวลานั้น ได้ชี้แจงในวันจับกุมว่า "มีบุคคลคนหนึ่ง เป็นคนเจ้าปัญญา มีเล่ห์เหลี่ยมไหวพริบในเชิงการเมือง พยายามหาอุบายแยบยลยุมนตร์หลายคนให้เกิดแตกวาระแวงกันและกัน"¹ แต่ศาลยุติธรรมได้พิพากษาปล่อยตัว

อาจจะเป็นความมุ่งหวังของรัฐบาลที่ว่าต้องการกำจัดศัตรูของรัฐบาลตามความต้องการ โดยไม่มีใครขัดขวางได้ ถึงแม้จะมีหลักฐานเพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นบุคคลจำนวนทั้ง 4 คน จึงถูกพิพากษาลงโทษอย่างหนัก คือ นายโชติ คุ้มพันธ์ หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ หลวงสิริราชทรัพย์ ถูกพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิต ส่วนนายทง ช่างชาญกุด ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต

ง. จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อทำลายความมั่นคงของสถาบันเจ้า

สถาบันเจ้าซึ่งตกต่ำลง เป็นอย่างมากภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และยิ่งตกต่ำลงไปอีก เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเสด็จราชสมบัติ พระบรมวงศานุวงศ์

¹ หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 15 ธันวาคม 2480

ที่สำคัญ ๆ ไต่เสด็จไปประทับยังต่างประเทศ เช่น กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน กรมหลวง—
สิงหวิกรมเกรียงไกร กรมพระยาดำรงราชานุภาพ การสถาปนาพระองค์เจ้าอานันทมหิดล
ซึ่งมีพระชนมายุเพียง 9 พรรษา ให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน โดยคณะราษฎรเป็นผู้เลือกคณะผู้
สำเร็จราชการแผ่นดินเอง เป็นการทำให้สิทธิพลตกต่ำถึงขีดสุด

ภายในประเทศ ศูนย์กลางของสถาบันเจ้า ตกอยู่แกสมเด็จพรพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
หรือสมเด็จพรนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี ซึ่งเป็นแม่ของพระบาทสมเด็จพระ—
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นพระอัยยิกาของพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งมีพระชนมายุ
น้อย แต่พระองค์ไม่ได้มีบทบาทต่อการต่อต้านคณะราษฎร ยังมีก็แต่กรมขุนชัยนาทนเรนทร
เจ้านายผู้ชายองค์ที่สำคัญและเป็นพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(เพียงพระองค์เดียว) ที่ยังทรงพำนักอยู่ในประเทศ จากการที่กรมขุนชัยนาทนเรนทร
ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง มีการพบปะกับกรมพระนครสวรรค์บดินทร์ ประเทศ—
อินโดนีเซีย กับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ที่ประเทศอังกฤษ กับการขึ้นไปเชียงใหม่ซึ่งเป็น
ถิ่นพำนักของพระยาทรงสุรเดช ทำให้กรมขุนชัยนาทนเรนทรถูกเพ่งเล็ง และถูกฟ้องเป็นจำเลย
ต่อศาลพิเศษ พ.ศ. 2481

ผลของการจับกุมกรมขุนชัยนาทนเรนทร เป็นการบั่นทอนสถาบันเจ้าให้โคกเคี้ยว
ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแกตัวศูนย์กลางสถาบันเจ้าคือ สมเด็จพระวัสสาอัยยิกาเจ้า ขอให้พิจารณา
ถึงจดหมายของสมเด็จพรพันวัสสา ที่มีไปยังพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา ประธานคณะผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2481 ว่า

... ฉันขอความช่วยเหลือจากเธอช่วยจัดการให้กรมชัยนาทฯ ออกพ้นจากที่ควบคุม
ฉันขอรับมาควบคุมแทนที่ฉัน เพื่อให้ให้ตำรวจมารักษาการควบคุมอีกก็ได้ ฉันไม่
ซัดขี้ของ ฉันมีอะไรรับรองทุกอย่างในกรมชัยนาทฯ ฉันก็มีแต่กรมชัยนาทฯ เป็นเพื่อน
ในเวลาป่วยไข้อย่างนี้ . . . 1

1 แผนกเก็บ สจร. เอกสารกรมเดชาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 4/24 (20)

ก. เรื่องคดีกับกรมขุนชัยนาทกับพวก.

รัฐบาลหรือคณะผู้สำเร็จการ มิได้ปฏิบัติตามที่ทรงขอรองแต่อย่างใด

พยานโจทก์ทั้งหลายต่างระบุว่า กรมขุนชั้นนาทโคตระเตรียมส่งผู้คนเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าหรือกรมพระนครสวรรค์ ถัดขึ้นครองราชสมบัติ และให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการศาลพิเศษเชื่อว่า กรมขุนชั้นนาท ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจริงตามหลักฐานจากพยานโจทก์ โดยให้กำลังบังคับ จึงได้ไปพบปะกับพระยาทรงสุรเดช สาเหตุที่ต้องการปฏิวัติ ศาลพิเศษเชื่อว่า เพราะนำพระทัยไม่ชอบนโยบายของรัฐบาล กับน้อยพระทัยที่เกียรติยศของเจ้าไม่เชิดชูเหมือนแต่ก่อน เงินปีเจ้าของกรมขุนชั้นนาทถูกตัดน้อยลง กรมขุนชั้นนาทถูกพิพากษาลงโทษ จึงให้ประหารชีวิต แต่ได้รับความกรุณาจากศาล เหลือจำคุกตลอดชีวิต²

วันที่ที่กรมขุนชั้นนาทถูกพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิต สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) ได้ทรงโทรเลขถึงประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2482 ขอให้เนรเทศกรมขุนชั้นนาทออกไปต่างประเทศ แทนการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต จะใดหรือไม่³ หลวงพิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงคำขอของพระองค์ว่าเป็นการถูกบังคับจากเบื้องบน ในที่สุดรัฐบาลจึงได้ให้ความเห็นไปกับคำหารือของประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ว่าไม่อาจกระทำตามคำขอรองได้⁴

¹ กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน หน้า 245.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 251 - 253.

³ แผนกเก็บ สดร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 4/24 (20) ก. เรื่อง-
คดีกบฏกรมขุนชั้นนาทกับพวก.

⁴ แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 67/2482 (พิเศษ)
20 พฤศจิกายน 2482.

นอกจากนี้ จากการที่คณะกรรมการศาลพิเศษได้สืบสาวราวเรื่องให้โยงไปถึงการสนับสนุนทางการเงิน หรือรู้เห็นในการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเป็นการชี้เจตนาของการทำลายความมั่นคงของสถาบันเจ้า ซึ่งคณะกรรมการศาลพิเศษคงจะได้อรับนโยบายมาจากรัฐบาล โดยคณะกรรมการศาลพิเศษได้สรุปไว้ในท้ายคำพิพากษาว่า "พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า มีไ้ทรงสละพระบรมเชษฐาณภาพโดยเต็มพระทัย หากเป็นการกระทำชั่วขณะหนึ่ง ซึ่งหวังจะมีโอกาสได้พระราชอำนาจคืนสู่สภาพเดิมในภายหลัง"¹ ทนทางเพื่อจะฟื้นฟูพระราชอำนาจ คณะกรรมการศาลพิเศษระบุว่า "ใคร่ร่วมคิดกันกับพระยามโนปกรณนิติธาดา กับพวกที่จะจับหนอนผูกอกำเหน็ดให้รัฐธรรมนูญ ซึ่งบริหารราชการแผ่นดินอยู่เวลานั้นให้สูญสิ้นไป"² นอกจากนี้ใคร่ระบุว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ใคร่ร่วมมือหรือรู้เห็นเป็นใจก่อให้เกิดกบฏบวรเดช ใน พ.ศ. 2476 เมื่อรัฐบาลใช้กำลังทหารปราบปรามพวกกบฏพ่ายแพ้ไป พระปกเกล้าฯ ก็ทรงสละราชสมบัติ ทั้งนี้ เนื่องมาจากพระปกเกล้าฯ กับคณะกระทำการล้มล้างรัฐบาลไม่สำเร็จนั่นเอง³ สถานการณ์ของการก่อกวนความมั่นคงของรัฐบาลในภายหลังตามที่คณะกรรมการศาลพิเศษระบุ เป็นต้นว่า การลอบประหารบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล การเสียดสีใส่ร้ายรัฐบาล การเกลี้ยกล่อมชักชวนให้เป็นพรรคพวก ฯลฯ "พระปกเกล้าฯ พระยาทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ หลวงรณสิทธิพิชัย และบุคคลอื่นอีกหลายคนใคร่เห็นสนับสนุนด้วย"⁴

¹ กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 353.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 353 - 354.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 354.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 355 - 356.

ถ้า เหตุที่รัฐบาลต้องอาศัยศาลพิเศษ ทำลายความมั่นคงสถาบันเจ้า ทั้งที่อยู่ภายใน ประเทศและภายนอกประเทศ หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ จำเลยของศาลพิเศษ 2481 ผู้หนึ่ง สันนิษฐานว่า การที่กรมขุนชัยนาทตกเป็นจำเลยศาลพิเศษ เพราะรัฐบาลสงสัย ว่าทรงใ้โครงการสนับสนุนทางการเงิน เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 แห่งสยามเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 สำหรับ เจ้าที่ประทับอยู่นอกประเทศ โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ใต้ทรงให้สัมภาษณ์โจมตี คณะราษฎรอยู่เสมอ² รัฐบาลคณะราษฎรคงจะไม่พอใจ จึงได้ประกาศออกมาอย่างจะแจ้ง อีกครั้ง โดยอาศัยศาลพิเศษพิจารณาว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า กับกรมพระนครสวรรค์ เกี้ยวของกับกบฏบวรเดช ซึ่งเป็นศัตรูที่ประชาชนในเวลานั้นยอมรับ

จ. จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อหยั่งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของสภาผู้แทน

ราษฎร

ในระยะตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึงการจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2481 รัฐธรรมนูญฉบับदार 2478 กำหนดให้มีสภาเพียงสภาเดียว ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งได้รับการแต่งตั้ง และสมาชิกผู้ได้รับการเลือกตั้ง จำนวนเท่ากัน โดยให้มีสิทธิหน้าที่เท่าเทียมกัน

ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลได้ประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าวในรัฐธรรมนูญ ต่อการบริหาร ราชการแผ่นดิน อันเป็นความปรารถนาตามขั้นตอนของการทดลองปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 ผู้ได้รับการเลือกตั้งมิได้ลดน้อยลง มาตรการที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรประเภทที่ 1 ที่ได้ใช้อยู่เสมอในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินคือ เสนอญัตติ

¹ หม่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 245.

² สถาบันไทยคดีศึกษา, ม.ธ. F.O 376/78206.

ขอเปิดอภิปรายทั่วไป เป็นการ "คำวินิจฉัยกระทำของรัฐบาลซึ่งอาจจะมีการลงมติเป็นผลให้ รัฐบาล (คณะรัฐมนตรี) หรือรัฐมนตรีผู้ใดคนหนึ่งลาออกได้"¹ "สมาชิกประเภทที่หนึ่งก็ได้แสดง บทบาทในการคัดค้านปัญหาเกี่ยวกับนโยบายที่สำคัญ ๆ อย่างอิสระ"²

วิกฤติการทางการเมืองอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 นอกเหนือจากการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เป็นระยะ ๆ มา ตั้งแต่พระยาพหลพลพยุหเสนาได้เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. 2476 มีดังนี้ คือ รัฐบาลต้องลาออกเรื่องสัญญาจำกัดยางอันเป็นผลจากการลงมติของสภาผู้แทนราษฎร ข้างมาก ไม่เห็นด้วยกับสนธิสัญญาที่รัฐบาลได้ทำไป เมื่อ 14 กันยายน 2477 (แต่สภากลับ เลือกหัวหน้ารัฐบาลและคณะรัฐมนตรีส่วนมากของคณะรัฐบาลชุดเก่า กลับเข้ามาบริหารราชการ แผ่นดินอีก) ต่อมาวันที่ 27 กรกฎาคม 2480 นายกรัฐมนตรี พระยาพหลพลพยุหเสนา ลาออก ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการลงมติในญัตติของนายเสียง ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับที่ดินพระคลังข้างที่ ต่อมารัฐบาลเพิ่มศรีสภาผู้แทนราษฎร เรื่องให้ รายละเอียดความงบประมาณโดยแจ่มแจ้ง เสนอโดย นายถวิล อุดล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 คณะผู้สำเร็จราชการได้ตราพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภา เมื่อ 11 กันยายน 2481 และให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรใหม่ เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2481 ผลของการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ที่มีบทบาทในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ได้รับเลือกเข้ามาอีก เช่น

¹ไพโรจน์ ชัยนาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์และการเมือง, 2484), หน้า 395.

²ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ลัทธิการเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษร-เจริญทัศน์, 2519), หน้า 163 - 164.

นายถวิล อุดล นายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล ถึงแม้ว่า จะไม่ใช่เป็นการเลือกตั้งโดยระบบพรรค แต่ผลการเลือกตั้งคราวนี้บ่งบอกถึงความพ่ายแพ้ของ รัฐบาลอย่างแท้จริง เมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้รับความทาบทามจากสภาผู้แทนราษฎรให้ เป็นนายกรัฐมนตรีอีก แต่พระยาพหลพลพยุหเสนาไม่ยอมรับ อ้างว่า มีอาการเจ็บป่วย¹ เป็นการวางมือทางการเมืองของพระยาพหลพลพยุหเสนา ที่มีมาตั้งแต่ได้เปลี่ยนแปลงการ ปกครอง 2475

ด้วยเหตุที่พระยาพหลพลพยุหเสนาไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนี้เอง บุคคลที่มีอำนาจ ทางการเมืองรองลงมาคือ หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในคณะรัฐมนตรี ชุดก่อน ได้รับความเห็นชอบจากจากรัฐสภาให้เป็นนายกรัฐมนตรี ทำการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2481 เป็นคณะรัฐบาลชุดที่ 9

งานชิ้นแรกของรัฐบาลชุดที่ 9 อันมีหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ทำก่อน ที่ได้แถลงนโยบายขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร (เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2481) เสียอีก คือการจับกุมคณะบุคคลที่รัฐบาลเรียกว่า คณะก่อความไม่สงบ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 ที่เพิ่งได้รับเลือกตั้ง ถูกจับกุมและฟ้องร้องเป็นจำเลยต่อศาลพิเศษ 2481 ด้วย 2 คน คือ ร้อยโท ณ เณร ตาดะลักษณะ พระราชาศรัทธา (ประกอบ บุญนาค) และสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2480 อีก 1 คน คือ พระยาวิจิตรสรไกร ร้อยโท ณ เณร ตาดะลักษณะ ยังไม่เคยมีบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรมาก่อน เพราะในปี พ.ศ. 2481 เป็นปีแรก ที่ร้อยโท ณ เณร ตาดะลักษณะ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร (เขต 2) แต่ บทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ร้อยโท ณ เณร ตาดะลักษณะ เคยมีมาก่อน คือ ใน พ.ศ. 2479 ระหว่างที่ นายร้อยโท ณ เณร รับราชการอยู่ที่กระทรวงกลาโหม นั้น ได้ถูกกล่าวหาว่าประพฤติดนเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ และถูกออกจากราชการ

¹ ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 279.

ในเวลาต่อมา¹ นอกจากนั้นยังคุ้นเคยกับพระยาทรงสุร เกษด้วย²

พระราชยาศิริรักษา เคยเป็นผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2480 มาแล้วครั้งหนึ่ง และได้รับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรสงครามอีกครั้ง ใน พ.ศ. 2481 แต่บทบาททางการเมืองในรัฐสภาต่อการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินมิได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดแต่อย่างใด นอกจากครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ. 2476 ถูกขอหาจากรัฐบาลว่า มีวาทะถ้อยคำกับกบฏบวรเดช

พระยาวิจิตรโกธ ในขณะที่เป็นข้าหลวงจังหวัดชัยนาทถูกปลดออกจากราชการ เพราะรัฐบาลพิจารณาว่า พยายามส่งเสริมพวกกบฏบวรเดช³ ใน พ.ศ. 2480 ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

ในการพิจารณาพิพากษาในศาลพิเศษ นอกจากการกระทำความผิดคดีอื่น ๆ เช่น ลอบทำร้ายบุคคลสำคัญจริง ส่องส่องผู้คนแล้วได้มีการหยิบยกเอาประเด็นของความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้แทนราษฎร ของบุคคลดังกล่าวมาพิจารณาคด้วย กล่าวคือ

นายประคิษฐ์ วรสุทร พยานโจทก์เบิกความเป็นพยานในคดี ร.ท. ณ เณร ศาล—
ลักษณะ เป็นจำเลยว่า "ร.ท. ณ เณร สมัครผู้แทนราษฎรก็เพื่อเมื่อถึงคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็คอยคัดค้านโต้แย้งในสภา เพื่อให้พ้นป่วน ไม่ให้รัฐบาลนี้ดำเนินการใดสะดวก เมื่อเกิดการป่วนขึ้นแล้ว ราษฎรก็จะเกลียดชังรัฐบาล"⁴ นายกิม นันทนระวาณิช พยานโจทก์ในคดีพระราชยาศิริรักษา เบิกความว่า "พระราชยาศิริรักษาพูดว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบนั้น รัฐบาลเป็นผู้แพ้ไว้ และควรลาออก แต่กลับหาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ผิด และยุบสภาผู้แทนราษฎร เสีย การปกครองแบบนี้ได้แต่ตัวหนังสือ รัฐบาลว่าจะให้สิทธิและเสรีภาพ ก็ไม่เป็นจริงตามนั้น"⁵ พระยาโอวาทวรกิจ พยานพระยาวิจิตรโกธ เบิกความว่า "พระยาวิจิตร-

¹ กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 190.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 349.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 194.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

สรไกร และพยานเป็นฝ่ายรัฐบาล พระยาวิชิตสรไกรได้เคยมีผู้คดีและกระทุงตามในสัญญาแพน
ราษฎร เวลาดงมตี พระยาวิชิตสรไกรก็เป็นฝ่ายรัฐบาล"¹

เมื่อศาลได้พิจารณาความผิดอื่น ๆ ของบุคคลดังกล่าวแล้ว ได้พิพากษาให้ประหาร
ชีวิต รอยโท ณ เณร ศาละลักษณ และจำคุกตลอดชีวิตพระราชาณาภิรักษา และพระยาวิชิตสรไกร

ยอมเป็นพยานสงสัยว่า สมมติฐานของการจัดตั้งศาลพิเศษขอหนึ่งที่ว่า ตั้งขึ้นเพื่อ
หยุดยั้งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของสัญญาแพนราษฎร แล้วเหตุใดสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรผู้ที่คอยควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างใกล้ชิดโดยการขอเปิดอภิปราย
ทั่วไป หรือเป็นฝ่ายค้านรัฐบาลมาตลอด เช่น นายทองอินทร ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นาย
จำลอง คาวเรือง นายเตียง ไชยกาล ไม่ได้ถูกนำตัวขึ้นฟ้องร้องต่อศาลพิเศษ แต่ได้
ติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองต่อมาก็จะทราบว่า บุคคลดังกล่าวยกเว้นนายเตียง ไชยกาล
ถูกจำกัดอำนาจและชีวิตที่ดีดัดบังไปกว่าการนำตัวขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาโทษโดยศาลพิเศษ
เสียอีก

อย่างไรก็ตาม ยังมีเหตุผลที่สนับสนุนว่า การนำตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งใน
อดีตและปัจจุบัน ขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาโทษโดยศาลพิเศษ มีไว้เพื่อหยุดยั้งการควบคุมการ
บริหารราชการแผ่นดินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่เพียงอย่างเดียว หลวงไวยุทธศาสตร์ จำเลย
ผู้หนึ่งของศาลพิเศษ 2/81 เบิกความว่า พระยาทรงสุรเดชเคยพูดว่า ไม่ชอบหลวงพิบูลสงคราม
จึงไม่ยอมเขาทำงาน ต่อเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใครร้องขอให้เขาทำงานจึงยอม ย่อมหมาย
ถึงว่า การลดยุทธศาสตร์เวทีการเมืองโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนุนอยู่นั้นยอมดีกว่าให้อำนาจบริหาร
ปกครองประเทศโดยอาศัยอำนาจจากรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นเอง ความตั้งใจดังกล่าวของพระยา
ทรงสุรเดชชอยางน้อยที่สุดเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2478 และได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 333.

สนับสนุนความตั้งใจของพระยาทรงสุรเดชมาแล้ว คือ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี 14 มีนาคม 2478 ได้พิจารณาหนังสือของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น ๆ รวม 21 นาย มีถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้พระยาทรงสุรเดช ได้รับตำแหน่งทางการเมือง¹ ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่พระยาทรงสุรเดชได้ตกลงใจจะไปอยู่ที่เชียงใหม่แล้ว เรื่องดังกล่าวจึงยุติ

จึงอาจเป็นไต่ท้วง 2 ประการที่ว่า การจัดตั้งศาลพิเศษใน พ.ศ. 2481 ก็เพื่อยับยั้งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างใกล้ชิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่เดียวกันเป็นการยับยั้งไม่ให้พระยาทรงสุรเดชได้เถลิงอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยเสียงจากสภาผู้แทนราษฎร

การพิจารณาพิพากษาโทษในศาลพิเศษ พ.ศ. 2481

ก. ความผิดของจำเลยตามฟ้องของโจทก์

ผู้ถูกจับกุมและฟ้องร้อง เป็นจำเลยต่อศาลพิเศษ 2481 มีด้วยกันทั้งหมด 51 คน ความผิดโดยสรุปของจำเลยทั้งหมดตามคำฟ้องของโจทก์นั้นคือ "จำเลยในคดีนี้กับพวกได้สมคบกันและแบ่งแยกหน้าที่ต่าง ๆ กัน เพื่อกระทำการกบฏโดยเจตนาเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง และทำลายเปลี่ยนแปลงระบอบชาติให้เป็นตามแผนการณจำเลยและพวก"²

¹ แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 134/2478 วันที่ 14 มีนาคม 2478 และครั้งที่ 135/2478 วันที่ 20 มีนาคม 2478

² กรมประชาสัมพันธ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

แผนการดังกล่าว โจทก์ไต่ถามไว้คือ "เกิดยกคอมทหารและพลเรือนเพื่อชิงกำลังบังคับ ลอบทำร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล ส่อเสียดให้เกิดการวุ่นขึ้นในหมู่รัฐบาลด้วยกัน ยุบยงส่งเสริมเกลี้ยกล่อมให้ทหารราชการ ทหาร พลเรือน และราษฎรให้เกลี้ยคั้งเข้าใจผิดต่อคณะรัฐบาล"

สำหรับความผิดอย่างละเอียดของจำเลยแต่ละคน โจทก์ไต่ถามเป็นส่วนต่าง ๆ

14 ส่วนด้วยกันคือ

1. ส่วนที่ 1 จำเลยคือ นายดี บุญตา และ พระสุวรรณี (วร กังสกร)

โจทก์ฟ้องว่า

เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 เวลากลางคืน นายดี บุญตา จำเลย ไต่บังอาจใช้อาวุธปืนยิงนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ซึ่งในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ภายในที่พักรมทหารบางซื่อ อำเภอบางซื่อ จังหวัดพระนคร หลายนัด หากมีเหตุสุกวิสัยมาชู้ชวาง กระสุนปืนที่นายดี ไต่ยิงไปนั้นไม่ถูกนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ส่วนนายพันโท พระสุวรรณีจำเลย กับนายพันตรี หลวงสงครามวิจารณ์ ซึ่งต่อสู้เจ้าพนักงานอุกยิงตาย ไต่สมคบกันเป็นผู้ใช้ให้นายดี ยิงนายพลตรี หลวงพิบูลสงครามดังกล่าวแล้ว

2. ส่วนที่ 2 จำเลยคือ นายร้อยโท ณ เณร ตาดะดักขณ นายละมัย แจมสมบุญ และนายมณี มติวัตร โจทก์ฟ้องว่า

ในระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2480 ถึงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2481 นายร้อยโท ณเณร ตาดะดักขณ, นายละมัย แจมสมบุญ และนายมณี มติวัตร จำเลย มีหน้าที่เตรียมการสะสมกำลังเพื่อชิงกำลังบังคับรัฐบาล และไต่แสดงความสามารถแก่คนทั้งหลายให้เกิดการก่อกวนเกลี้ยคั้งหรือกระทำการต้องต่อรัฐบาลในคำบดและอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดพระนคร และในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2481 เวลากลางวัน นายร้อยโท ณเณร, นายละมัย และนายมณี ไต่ใช้ไฟพันจาศรีทองดี จันทนะโละทิศ นำยาพิษ

ใส่ในอาหารให้นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม รั้งประธาน หลวงพิบูลสงคราม กับนาง-
พิบูลสงคราม, นายนาวาโท หลวงยุทธศาสตร์โกศล, นายนาวาอากาศตรี ชูรณ-
นภาภาส, นายพันโท หลวงเศษเสนา, นายพันตรี หลวงประหารวิบุรุษ และ
นายร้อยเอก เมา ศรียานนท์ ซึ่งรวมรั้งประธานอาหารอยู่ควยนั้น ได้รับประทาน
ยาพิษเข้าไป มีอาการเจ็บป่วยเนื่องจากยาพิษซึ่งอาจเป็นอันตรายได้ หากแต่แพทย์
ได้ทำการแก้ไขไว้ทัน นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม กับพวกที่รั้งประธานอาหารอยู่
ควยนั้น จึงไม่ถึงแก่ความตาย เหตุเกิดขึ้นที่บ้านพักกรมทหารบางซื่อ อำเภอคูสิต จังหวัด
พระนคร ก่อนที่นายมณีโคเคยตองโทะฐานปลอมหนังสือมาครั้งหนึ่งแล้ว พนโทะยัง
ไม่เกิน 5 ปี ¹

3. ส่วนที่ 3 นายคาบพวง พลนาวิ จำเลยโจทก์ฟ้องว่า

เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2481 นายคาบพวง พลนาวิ จำเลย ได้ไปบอกนายยัง
ประไพศรี ซึ่งอยู่ที่บ้านนายสิบโท เชื้อ จันทกร ให้ไปดักยิงนายพลตรี หลวงพิบูล-
สงคราม ที่ตลาดศรียาน จังหวัดพระนคร ตามคำสั่งของนายพันตรี หลวงราษฎร์ภัก
ซึ่งต่อสู้เจ้าพนักงานและถูกยิงตาย ต่อมาในวันที่ 13 เดือนเดียวกัน เวลาค่ำคืน
นายยังได้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งของนายคาบพวง และหลวงราษฎร์ภักแล้ว หากแต่
มีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางเสีย จึงทำการไม่สำเร็จ โดยเจ้าพนักงานตำรวจทราบเรื่อง
และไปคอยดักจับอยู่ แลวนายยังกับพวกก็ต่อสู้เจ้าพนักงานหลบหนีไป เจ้าพนักงานได้
ออกติดตามจับนายยัง ๆ ไล่ต่อสู้เจ้าพนักงานยิงตายที่จังหวัดนนทบุรี²

4. ส่วนที่ 4 นายพลโท พระยาเทพหัสดิน นายร้อยโท เมาพงษ์ เทพ- หัสดิน ณ อยุธยา นายคาบมุกพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายร้อยตรี บุญมาก ฤทธิสิงห์ นายพันโท พระสุรอรณเฑศ นายร้อยเอก กว บุญเสถียร จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6 - 7.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2478 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2481 นายพลโท พระยาเทพหัสดิน, นายร้อยโท เผาพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, นายคาบ-
 บุคพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, นายร้อยตรีบุญมาก ฤทธิสิงห์, นายพันโท พระสุ-
 รณวิศ และนายร้อยเอกควา บุญชู เสเรฐ จำเลย ได้เกลี้ยกล่อมทหารและพลเรือน
 เพื่อใช้กำลังบังคับรัฐบาล และได้จัดหาบุคคลเพื่อลอบทำร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล
 ต่อมาในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2481 เวลากลางวัน นายร้อยโท เผาพงษ์, นายคาบ
 บุคพันธ์ และนายร้อยตรีบุญมาก ไคมอบอาวุธปืนพร้อมควยกระสุนให้แก่นายชลอ นายกระวี
 ที่หน้าวัดมกุฏกษัตริย์ เพื่อไปทำการดักยิงนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ที่เชิงสะพาน-
 มีฆาฬ จังหวัดพระนคร ในวันที่ 25 เดือนเดียวกัน เวลากลางวัน นายชลอ กับ
 นายคาบบุคพันธ์ ไคนำอาวุธปืนซึ่งบรรจุกระสุนพร้อมแล้วไปคอยดักยิงนายพลตรี หลวง-
 พิบูลสงคราม ณ สถานที่ดังกล่าวแล้ว หากมีเหตุสุดวิสัยมาขวางเสีย โดยรถยนต์ที่
 นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม นั่งไปนั้นแล่นเร็วมาก นายชลอจึงยิงไม่ทัน ต่อมา
 ระหว่างเดือนกันยายน ถึง พฤศจิกายน พ.ศ.2481 นายร้อยเอกควา ได้ใช้ให้
 นายชั้น แซ่โจ้ว จัดหาเงิน เพื่อทำการยิงนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม กับพวกอีก
 แต่ นายชั้นไม่สามารถจะจัดหาคนรับจ้างยิงนายพลตรี หลวงพิบูลสงครามได้ ¹

5. ส่วนวันที่ 5 นายร้อยเอก เพ็ชร ศุภสว่าง นายร้อยเอก ชลอ
 เอมะศิริ นายร้อยโท เจียม เอี่ยมคะนุช หลวงสิริราชทรัพย์ นายถนอม โภชนพันธ์
 จายง และนายทง ช่างชาญกุด นายร้อยเอก หลวงภักดิ์ภูมิวิภาค นายร้อยเอก ชุน-
 ประสิทธิ์สินธวาคม จำเลย ถูกฟ้องว่า

ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2479 จนถึงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2481
 นายร้อยเอก เพ็ชร ศุภสว่าง, นายร้อยเอก ชลอ เอมะศิริ, นายร้อยโท เจียม
 เอี่ยมคะนุช, หลวงสิริราชทรัพย์, นายถนอม โภชนพันธ์, จายง และนายทง ช่าง-
 ชาญกุด จำเลย ได้กล่าวตักเตือนคณะรัฐบาลให้ปรากฏต่อคนทั้งหลายว่า วิธีการ
 ปกครองเคี้ยวในสุรัฐสภาที่ 7 ปกครองเมื่อครั้งเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชไม่ได้ และ
 กล่าวต่อไปว่า คณะรัฐบาลดำเนินการปกครองไปในทางลัทธิเผด็จการ โดยตั้ง
 ในหลวงองค์เล็ก ๆ ขึ้นไว้เป็นเครื่องมือสำหรับเข็ด นอกจากนี้ นายร้อยเอก หลวง-

¹ ร่องเดียวกัน, หน้า 7 - 8

ภักดีภูมิวิภาค, นายร้อยเอก ชุนประสิทธิ์ธวัคคม, นายร้อยเอกเพ็ชร, นายร้อยเอก
ชดอ และนายร้อยโท เจียม จำเลย ได้เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวกทางฝ่ายทหาร และ
เตรียมศาสตราวุธไว้ ส่วนหลวงสิริราชทรัพย์, นายถนอม, จายง และนายหง ได้เกลี้ย
กล่อมหาพรรคพวกทางราชการพลเรือนและราษฎรไว้ และชุนประสิทธิ์ธวัคคมได้มี
ยาพิษสตรีกินไว้ใส่ปนลงในอาหาร เพื่อให้บุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลบริโภคให้ถึงซึ่งความ
ตายอีก ก่อนคดีนี้ นายหง เคยต้องโทษมาแล้ว 3 ครั้ง มากกระทำความผิดขึ้นอีกยังหาเหตุ
หลาบไม่ ¹

6. ส่วนวันที่ 6 พระราชญาติรักษา จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

ระหว่างเดือนกันยายน ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ.2481 พระราชญาติรักษา จำเลย ได้เกลี้ย
กล่อมชักชวนข้าราชการและราษฎรตามตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัด
พระนคร ให้ละสมอาวุธไว้เป็นสมัครพรรคพวก และยุยงประชาชนพลเมืองให้กระด้าง
กระเดื่องเกลียดชังรัฐบาล เพื่อใช้กำลังเข้ายึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยจะ
อัญเชิญสมเด็จพระปกเกล้าฯ หรือสมเด็จพระบรมชนกนาถ หรือสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
มหาราช หรือสมเด็จพระมหากษัตริย์ ²

7. ส่วนวันที่ 7 นายพันเอก หลวงมหิทธิโยธี นายพันตรี ชุนจิตปัจจนึก และ
นายร้อยเอก ชุนรณมัยพิศาล จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

ในระหว่าง พ.ศ.2480 ถึงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2481 เวลากลางวันและกลางคืน
นายพันเอก หลวงมหิทธิโยธี นายพันตรี ชุนจิตปัจจนึก และนายร้อยเอก ชุนรณมัยพิศาล
จำเลย ได้ชักชวนข้าราชการทหาร พลเรือนให้เป็นสมัครพรรคพวกและสะสมศาสตราวุธ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8 - 9.

เพื่อจับบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล หรือใช้กำลังทหาร ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของหลวง-
มัทธิโยชิต บังคับรัฐบาลเพื่อยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เปลี่ยนแปลงราชประเพณี
นอกจากนี้จำเลยยังช่วยเหลือปกปิดแผนการกบฏซึ่งปรากฏแก่บุคคลบางคนอีกด้วย¹

8. ส่วนวันที่ 8 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร จำเลย
นายเพิ่ม เดือนพิภพ จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

ในระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2478 ตลอดจนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2481
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร จำเลย มีหน้าที่เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวก
ทางเจ้านาย ข้าราชการทหารและราษฎร มีพระปกเกล้าฯ กรมพระนครสวรรค์วร-
พินิต นายพันเอก พระยาทรงสุรเดชกับพรรคพวกไว้ และไต่กรทำการติดต่องานเงิน
จากพวกเจ้านายเพื่อเป็นกำลังทำดาบด่างรัฐบาล นอกจากนี้ได้เป็นผู้คิดวางแผนการณ
ในการกระทำผิดครั้งนี้ ทั้งได้ชี้ให้นายเพิ่ม เดือนพิภพ จำเลย เกลี้ยกล่อมหาพรรค
พวกอีกด้วย แล้วยังได้เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวกตามคำสั่งของกรมขุนชัยนาทนเรนทร
นอกจากนี้นายเพิ่มได้กล่าวต่อคนทั้งหลายว่า รัฐบาลถือเอาแต่พวกพ้องรับรองกับราษฎร
จะให้เสรีภาพกลายเป็นเสรีพวกไป และกล่าวหาว่ารัฐบาลใช้ลัทธิเผด็จการ เป็น
การกระทำที่คนทั้งหลายเกิดความทุกข์แก่รัฐบาลในหมู่ประชาชน ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนแปลง
ในรัฐบาลโดยใช้กำลังบังคับตามแผนการส่วนหนึ่ง ซึ่งวางไว้แล้วที่จะเชิญพระปกเกล้าฯ
ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี²

9. ส่วนวันที่ 9 หม่อมเจ้าวงศ์นิรชร เทวกุล และนายร้อยตำรวจเอก นอม
เทวกุล จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 9.

² เรื่องเดียวกัน.

นายพลตรี หม่อมเจ้าวงศ์นิรชร เทวกุล และนายร้อยคำรวจเอก นอม เทวกุล
 จำเลย ได้ให้พยานและกล่าวถึงความผิด ทั้งกล่าวคดีตนในสำนวนคดียกฟ้อง
 ชักชวนราษฎรให้กระทำความผิด และให้รวมมือเปลี่ยนแปลงยึดอำนาจการปกครอง
 ในคราวกบฏ พ.ศ. 2476 ตามคดีคำที่ 1 ถึงที่ 68/2476 ของศาลพิเศษ ตามพระราช-
 บัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ. 2476 นอกจากนี้ยังได้รวมคดีใช้โทษนายยังไปตักยิงนาย-
 พลตรี หลวงพิบูลสงคราม ที่ตลาดศรีบ้านอีกด้วย ¹

10. ส่วนวันที่ 10 นายพันเอก พระยาสุรศักดิ์เสนา จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

ตั้งแต่ พ.ศ. 2478 เป็นกบฏจนถึงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2481 นายพันเอก
 พระยาสุรศักดิ์เสนา จำเลย ได้เกลี้ยกล่อมทหาร พลเรือน และสุขุมกำลังศาสตราวุธ
 โดยกล่าวหา เวลาเข้ามาเมืองมัญยง เหยิง เหลือเกิน ทหารไม่อยู่ส่วนทหาร ยืนเมื่อ
 เขามาเกี่ยวข้องกับในการปกครองบ้านเมือง ทำให้ปั่นป่วนกันพิลึกใหญ่ บ้านเมืองที่ไม่มี
 พระเจ้าอยู่หัวจะเป็นอย่างไร พระยาสุรศักดิ์เสนา มีความประสงค์จะเชิญพระปกเกล้าฯ
 มาครองราชสมบัติตามเดิม และแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรา โดยมีทหาร เกี่ยวของ
 กับการเมือง ทหารจะเคลื่อนจะชวนไปในที่ต่าง ๆ จะตองได้รับพระบรมราชานุญาต
 จากพระเจ้าอยู่หัวเสียก่อน ²

11. ส่วนวันที่ 11 นายพันเอก หลวงชำนาญยุทธศิลป์ นายร้อยเอก ชู-
 กลพัฒน์ นายพันตำรวจตรี ชูเนามนฤนาท นายพันตรี หลวงไววิทยาสร นายพันตรี
 หลวงอภิบาลภูวนารถ

ระหว่างเดือนเมษายน ถึงวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2477 นายพันเอก หลวง-
 ชำนาญยุทธศิลป์, นายร้อยเอก ชูกลพัฒน์, นายพันตำรวจตรี ชูเนามนฤนาท
 นายพันตรี หลวงไววิทยาสร และนายพันตรี หลวงอภิบาลภูวนารถ จำเลย ได้เกลี้ยกล่อม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

² เรื่องเดียวกัน.

ข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือน และราษฎร ทั้งเตรียมหาศาสตราจารย์ไว้เป็นกำลัง เพื่อรับอำนาจการปกครอง ทำลายล้างรัฐบาล มีจุดประสงค์จะอัญเชิญพระปกเกล้าฯ ขึ้นเป็นพระสมุหราชครีษ และให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี และโคกกลาง ต่อประชาชนว่า คณะรัฐบาลนี้เป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ได้สมคบรวมคิดกับนายพันโท หลวงรณสิทธิ์พิชัย, นายพันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์, นายพันตรี หลวงวรรณสุทธ, นายพิทย ผลิตเมี่ยม (นายพันตำรวจเอก พระยาธรรมาธิเบศร์) กับพวก ไทนายพุ่ม หับสายทอง บึงนายพลศรี หลวงพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 ณ ที่ทองสนามหลวง จังหวัดพระนคร อีกด้วย ¹

12. ส่วนวันที่ 12 พระยาอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์ พระยาสุเทพภักดี พระวรุณี-
ภาคภักดี นายพันเอก พระสิทธิเรืองเดชพล จานายสืบตำรวจแม่เหล็กตราวี ร.อ.หลวง-
ประจักษ์สิทธิการ นายโชติ คุ้มพันธ์ หม่อมราชวงศ์นิมิตมงคล นวรัตน์

ในคราวเกิดกบฏเดือนตุลาคม พ.ศ. 2476 และต่อ ๆ มา พระยาอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์ พระยาสุเทพภักดี พระวรุณีภาคภักดี, นายพันเอก พระสิทธิเรืองเดชพล และจ่านายสืบตำรวจแม่เหล็กตราวี จำเลย ได้สมคบกำลัง เพื่อช่วยเหลือทำการกบฏในครั้งนั้นด้วย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเตียนรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนขาดความจงรักภักดี หรือ กุพินเกลียดชังรัฐบาล อันเป็นเหตุจะทำให้เกิดความปั่นป่วนกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงกับจะก่อความไม่สงบขึ้นในแผ่นดิน ขวดยกบิดเหตุการณ์ซึ่งรู้อยู่ว่าจะมีการกบฏเกิดขึ้น ไม่น่าความไปร้องเรียนตามที่กฎหมายบังคับไว้ และในระหว่างปลายปี พ.ศ. 2479 ถึงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2481 จำเลยทั้ง 5 คนตั้งกบฏแล้วต่างตนกับ ร.อ.หลวงประจักษ์สิทธิการ, นายโชติ คุ้มพันธ์ และหม่อมราชวงศ์นิมิตมงคล นวรัตน์ จำเลย ได้เขียนบทประพันธ์สนับสนุนส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์ และเขียนบทประพันธ์กับกล่าวดวยวาจาตีเตียนรัฐบาล นอกจากนี้ยังได้ชักชวนผู้คนตระเตรียมสะสมกำลัง คิดประทุษร้ายบุคคลสำคัญในรัฐบาล สำหรับหม่อมราชวงศ์นิมิตมงคล เคยต้องโทษฐานกบฏมาครั้งหนึ่งแล้ว พนโทษมาแล้วกลับมาก่อทำความผิดขึ้นอีกหาเหตุดลยาบไม ²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10 - 11.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

13. ส่วนวันที่ 13 นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์ นายร้อยโท แสง วัฒนศิริ นายร้อยโท บุญดี โทกระแส นายร้อยโท สัย เกษจินดา นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง

ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์, นายร้อยโทแสง วัฒนศิริ, นายร้อยโทบุญดี โทกระแส, นายร้อยโท สัย เกษจินดา และนายร้อยโทเสริม พุ่มทอง จำเลย ได้รวมมือกันจะประหารคน สำคัญในคณะรัฐบาลหลายท่าน และยังได้หาบุคคลอื่นเพื่อทำการประหารบุคคลสำคัญใน คณะรัฐบาลตามแผนการที่วางไว้ กล่าวคือ เมื่อคราวเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิบดี กับนายนาวาเอก หลวงขำรณาวาสวัสดิ์ ร.น. เดินทางไปต่างประเทศ เพื่อเชิญ พระปกเกล้าฯ กลับเมืองไทยนั้น จำเลยได้เตรียมการจะลงมือประหารควย ตนเอง และได้จัดหาบุคคลอื่นซึ่งเป็นพวกพวกให้ทำการประหารบุคคลสำคัญในคณะ รัฐบาล เช่น นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม นายพันตำรวจเอก หลวงอดุล เกษจรัส และหลวงประภีร์สุนทรธรรม ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง หากมีเหตุสุกวิสัยมาขัดขวาง เสีย จึงไม่ใคร่กระทำการดังกล่าวแล้ว ต่อมาในคราวม็องงานฉลองรัฐธรรมนูญ ได้เตรียมการ ที่จะประหารและได้จัดหาบุคคลอื่นเพื่อทำการประหารบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลที่ได้ ระบุนามไว้ข้างตน ที่ห้องสนามหลวง และที่วังสราญรมย์อีก แต่มีเหตุสุกวิสัยมาขัด ขวางเสีย จึงมิได้ลงมือทำการ ต่อมาวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2477 เวลา กลางวัน จำเลยได้รวมคิดกับหลวงรณสีหิพิริย์ พระยาอุทธีธักเนย, หลวงวรรณสุท นายพิทย อด เหมีย กับพวก โชโชนายพุ่ม ทับสายทอง บึงนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ที่ห้องสนามหลวง มีพวกเจ็บสว่ทั้ง นอกจากนี้ได้เกลี้ยกล่อมหาพรรคพวกข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือน และราษฎร เพื่อยึดอำนาจการปกครองทำลายล้างรัฐบาล แล้วจะได้ เชิญพระปกเกล้าฯ ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ และให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี และจำเลยนี้ยังได้กล่าวต่อประชาชนว่า คณะรัฐบาลนี้ปกครองไปในทางลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเจตนาที่จะให้เกิดความทุกข์ในหมูประชาชน และให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในรัฐบาล โดยใช้กำลังบังคับและทำร้าย¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11 - 12.

14. ส่วนวันที่ 14 พระยาวิจิตรสรไกร นายบัณฑิต วิจิตรนิภาค ชุนนิพันธ์-
ประศาสน์ นายเป๊ะ แสงไชย จำเลย โจทก์ฟ้องว่า

ในคราวกฎเดือนตุลาคม พ.ศ.2476 พระยาวิจิตรสรไกร จำเลยได้กระเตรียม
กำลังทหาร เพื่อสมคบกับกฎในคราวนั้น โดยพระยาวิจิตรสรไกร ได้สั่งให้มีการระดม
พลที่จังหวัดชัยนาทและกวดวอยค้ำว่า รัฐบาลเห็นจะอยู่ระคราวนี้ อันเป็นปฏิปักษ์
ต่อคำสั่งแถลงการของรัฐบาล ต่อมาในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2481 จนถึงวัน
ถูกจับ พระยาวิจิตรสรไกร นายบัณฑิต วิจิตรนิภาค ชุนนิพันธ์ประศาสน์ และนายเป๊ะ
แสงไชย จำเลย ได้ไปบุคคลผู้มีชื่อให้ระหารบุคคลในคณะรัฐบาลหลายท่าน เช่น
นายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม, นายพลตรี พระยาพรหมพิบูลย์, หลวงประดิษฐ-
มนูธรรม เป็นต้น หากแต่มีเหตุสุดวิสัยมาสู่ความเสีย โดยในระหว่างนั้น นายพลตรี
หลวงพิบูลสงคราม ได้ถูกนายดีซึ่ง เป็นพวกโจรอาชญากรยิงเสียชีวิต ¹

กฎหมายที่โจทก์ยกมาเพื่อขอให้ศาลพิเศษลงโทษจำเลยมีต่าง ๆ กันคือ กฎหมาย
ลักษณะอาญา มาตรา 101 102 104 (ที่แก้ไขแล้ว) 249 250 60 63 64 65
198 200 174 199 พระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2476 มาตรา 4 กฎหมายอาญา-
ทหาร มาตรา 38 39 52

ข. การกระทำความผิดของจำเลยศาลพิเศษ พ.ศ.2481 : พิจารณาจากคำพิพากษา
ของศาลพิเศษ

จำเลยผู้ถูกศาลพิเศษพิจารณาพิพากษาลงโทษ มีความผิดฐานกบฏเพราะ "กระทำการ
ประทุษร้ายเพื่อจะทำลายรัฐบาล"² เมื่อได้ประมวลความผิดของจำเลยผู้มีชื่อดังกล่าวจากสำนวน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12 - 13.

คำพิพากษาของศาลพิเศษ : 2481 โดยพิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์และคำพิพากษา จะเห็นความผิดของจำเลยศาลพิเศษ 2481 เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. จำเลยเป็นผู้ได้กระทำความผิดร่วมกับพวกกบฏใน พ.ศ.2476 (กบฏบวรเดช) มาก่อน แต่ยังมีใ้ได้ถูกฟ้องร้องลงโทษตามกฎหมาย

กลุ่มของจำเลยผู้ถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับกบฏบวรเดช แต่ยังไม่ถูกฟ้องร้องคือ หม่อมเจ้าวงศันริชร์ เทวกุล นายร้อยตำรวจเอก นอม เทวกุบุตร หลวงชำนาญบุษยศิลป์ หลวงอภิบาลภูวนารถ พระสัทธิเรื่องเกษพด และพระยาวิชิตรไกร¹ พฤติกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มจำเลยผู้ถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับกบฏบวรเดชมีดังนี้ คือ

หม่อมเจ้า วงศันริชร์ เทวกุล และนายร้อยตำรวจเอก นอม เทวกุบุตร ศาลพิเศษพิจารณาแล้วเห็นว่า

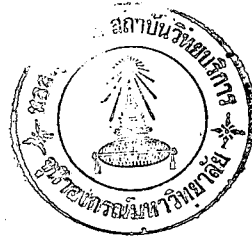
นับจำเคิมตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากราชบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแล้ว หม่อมเจ้า วงศันริชร์ และนายร้อย-
ตำรวจเอก นอม ไม่พอใจในการที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเฉย
ในคราวเกิดกบฏ พ.ศ.2476 นั้น หม่อมเจ้า วงศันริชร์ นายร้อยตำรวจเอก นอม
สมคบกับพระองค์เจ้าบวรเดช และพวก กระทำการประทุษร้ายเพื่อล้มล้างรัฐบาลใน
ครั้งนั้นด้วย²

หลวงชำนาญบุษยศิลป์ ให้การว่า ทราบเรื่องกบฏบวรเดช โดยประชุมร่วมกับ
พระสัทธิเรื่องเกษพด หลวงรณสัทธิพิชัย พระยาอุทัยอัครเนย และบุคคลอื่น ก่อนที่จะเกิด
กบฏบวรเดช ใน พ.ศ.2476 ว่าจะร่วมมือกับกบฏบวรเดชหรือไม่³ แต่บัดนี้มิได้บอกรัฐบาล

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 354.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 314 - 315.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.



ซึ่งศาลพิเศษถือว่าเป็นความผิดฐานกบฏ 1

หลวงอภิบาลภูวนารถ " เมื่อคราวกบฏ พ.ศ.2476 เป็นราชองครักษ์ของพระบาท-
สมเด็จพระปกเกล้า" 2 สำหรับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ศาลพิเศษ 2481 ได้ระบุว่า
ในการสนับสนุนกบฏบวรเดช

พระสัทธีเรื่องเคชพล มีความผิดเกี่ยวกับกบฏบวรเดช ซึ่งศาลพิเศษได้พิจารณา
แล้ว ใ้ศสวนว่า

ในคราวกบฏ พ.ศ.2476 นั้น ความเห็นของพระสัทธีเรื่องเคชพล กับหลวงพิบูลสงคราม
หาตรงกันไม่ กล่าวคือ พระสัทธีเรื่องเคชพล ต้องการเห็นยวร้างทำการปรานีประยอมไม่ใ้
รบราฆ่าฟันกัน . . . ครั้งหนึ่งพระสัทธีเรื่องเคชพลห้ามรถไฟที่บรรทุกทหารของรัฐบาลซึ่ง
กำลังจะเคลื่อนที่จะไปปราบปรามกบฏตามคำสั่งของหลวงพิบูลสงคราม นั้นใ้หยุด หลวง-
พิบูลสงครามจึงจะยิงพระสัทธีเรื่องเคชพลเสีย หากแต่มีเหตุห้ามปรามไว้ 3

ดังนั้น กรรมการศาลพิเศษ จึงไ้ลงความเห็นว่ พระสัทธีเรื่องเคชพล ไ้เป็นหัวเรี่ยว
หัวแรงรวมมือคบคิดบ้นกาลใ้เกิดการกบฏใน พ.ศ.2476 อยู่ด้วย 4

จำเลยทั้ง 5 รายนี้ ไ้เป็นผู้เกี่ยวข้องกับกบฏบวรเดช แต่ยังไม่ถูกพิจารณาพิพากษา
ลงโทษ ในขณะที่เดียวกันยังมีจำเลยของศาลพิเศษ 2481 ที่เคยเกี่ยวข้องกับกบฏบวรเดช ทั้ง
ไ้โดยทางตรงและทางอ้อม และเคยไ้รับการพิจารณาพิพากษาโทษในศาลพิเศษ 2476 มาแล้ว
ก็มี หรือถูกลงโทษทางปกครองก็ไ้ และไ้ถูกศาลพิเศษ 2481 พิจารณาพิพากษาโทษอีกครั้ง
หนึ่ง คือ เหมอมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน์ และพระราชาตรีภษา เคยถูกนำตัวขึ้นฟ้องร้อง
เป็นจำเลยต่อศาลพิเศษ 2476 พระยาวิจิตรสรไ้กร ในขณะที่เป็นข้าหลวงจังหวัดชัยนาท ไ้ถูกจลา

1 เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.
2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.
3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 60.
4 เรื่องเดียวกัน, หน้า 60.

ส่งเสริมพวกกบฏ ถูกปลดออกจากราชการ พระพุทธนิภาภักดิ์ ในขณะที่เป็นข้าหลวงจังหวัดตราด ไทกลาวคำสนับสนุนกบฏบวรเดช ทางราชการจึงสั่งให้ออกจากราชการ เพราะมีัวหมองกบฏ

เป็นที่น่าสังเกตุว่า การนำตัวจำเลยผู้เกี่ยวข้องกับกบฏบวรเดช ที่ไม่เคยถูกพิจารณาพิพากษาโทษมาก่อน และนำมาฟ้องร้องต่อศาลพิเศษ 2481 ผลของการไต่สวนของศาลพิเศษ 2481 ปรากฏว่า จำเลยบางคนไต่กระทำความผิดเกี่ยวกับเหตุการณ์กบฏบวรเดช พ.ศ.2476 แต่เพียงอย่างเดียว และมีไต่สร้างพฤติกรรมอื่น ๆ เพื่อลดล้างรัฐบาลอื่น เช่น ในรายชื่อของหม่อมเจ้า วงศ์วิเศษ เทวกุล และ ร.ศ.อ.นอม เทวกุล ในขณะเดียวกัน การไต่สวนของศาลพิเศษ 2481 อีกเช่นกัน ปรากฏว่า จำเลยอีกส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์กบฏใน พ.ศ.2476 และยังได้คิดหรือกระทำการล้มล้างรัฐบาลในเวลาต่อมาอีก คือ หลวงชำนาญยุทธศิลป์ พระสิทธิเรืองเดชพล

ทัศนคติของกรรมการศาลพิเศษ 2481 ที่มีต่อคณะกบฏบ้านกุ่ม หรือกบฏบวรเดช มิได้แตกต่างไปจากทัศนคติของกรรมการศาลพิเศษ 2476 ผู้พิพากษาคดีกบฏบวรเดชโดยตรง หรือรัฐบาล โดยให้ความเห็นว่า "สาเหตุที่เกิดกบฏขึ้นใน พ.ศ.2476 นั้น ได้ความว่าเนื่องมาจากเรื่องที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ และให้พระปกเกล้า มีอำนาจตามเดิม ส่วนผู้ที่สนับสนุนในการนั้น ก็มุ่งหวังในตำแหน่งลาภยศในภายหน้า นอกจากนั้นก็มีเรื่องคุ่มแค้นกันเป็นส่วนตัว"¹ ดังนั้น ศาลพิเศษ 2481 จึงมีโอกาสพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเกี่ยวข้องกับกบฏใน พ.ศ.2476 ด้วย

2. ความผิดของจำเลยล้มล้างรัฐบาลและเปลี่ยนแปลงการปกครอง มุ่งหวังเพื่อ
 วัตถุประสงค์เพื่อพระปกเกล้า หรือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เป็นพระเจ้าแผ่นดิน และ
 จะให้พระยาทรงสุรเดช เป็นนายกรัฐมนตรี แผนการณ์ในการล้มล้างรัฐบาล กรรมการศาลพิเศษ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

ไต่พิจารณาแล้ว มีใจความสอดคล้องกับคำฟ้องของโจทก์คือ

ก) จำเลยไต่ตอบประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล และข้าราชการ ที่ควบคุมกำลังทหารหรือตำรวจตามหน่วยสำคัญต่าง ๆ มีพระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม หลวงประดิษฐมนูธรรม หลวงอศุข เกษจรดี ชุนศรีศรีรากร ชุนปลัดปรักษ์ และบุคคลอื่น ๆ อีก หลายหมหลายครั้ง ต่างกรรมต่างวาระกัน¹

จำเลยผู้พิกรกรมศาลพิเศษ 2481 ไต่สวนแล้วพิจารณาว่า โจทก์ หรือมีส่วนรวม หรือรู้เห็นในการลอบฆาตบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล ต่างกรรมต่างวาระกัน เป็นจำเลยส่วนใหญ่ของศาลพิเศษ 2481 ศาลพิเศษไต่สวนและมีคำพิพากษาพิพากษา โดยอาศัยหลักฐานจากพยานบุคคลเป็นหลัก ยกเว้น นายดี บุญตา เท่านั้น ที่ถูกจับไต่ทันที ซึ่งนายดี บุญตา ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า ที่ยิงนั้นเพราะเกลียดนางพิบูลสงครามที่ทำงานหนักไม่เกี่ยวกับการดมล้างแต่อย่างใด² แต่ศาลพิเศษ 2481 ไต่พิสูจน์ให้เห็นว่า การลอบยิงหลวงพิบูลสงครามเป็นเรื่องการเมือง โดยรวมมือกับจำเลยอื่น คือ พระสุธรรมวิจิตร³ นายร้อยโท ณ เณร ศาละดิษฐ์⁴

พระสิทธิเรือง เชนพล ศาลพิเศษ เชื่อตามคำให้การของพยานโจทก์ที่ว่า มีส่วนรู้เห็นในการที่นายพุม ทับสายทอง ลอบยิงหลวงพิบูลสงครามที่ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2477⁵

¹ เรื่อง เคียวกัน, หน้า 354 - 355.

² หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481.

³ ทรขประชาสัมพันธ์, เรื่อง เคียวกัน, หน้า 34.

⁴ เรื่อง เคียวกัน, หน้า 194.

⁵ เรื่อง เคียวกัน, หน้า 64.

หลวงชำนาญบุษยศิลป์ ไคววมกิดกับหลวงรอดสิทธิพิชัย และหลวงวรรณสดุข จัดหาคน
ไปยิงหลวงพิบูลสงครามที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2477 และที่
งานฉลองรัฐธรรมนูญที่ท้องสนามหลวง ในปีเดียวกันนั้น ไม่สำเร็จ และมีผู้รู้เห็นด้วย
คือ ขุนนามนฤนาท หลวงไววิทยาศร นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์ นายร้อยโท
แสง วัฒนะศิริ นายร้อยโท บุญดี โตกระแสด นายร้อยโท สัย เกษจินดา และ
นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง ¹

การลอบประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล มีความสำคัญในทัศนะ
ของกรรมการศาลพิเศษ 2481 พิจารณาแล้วเห็นว่า "เมื่อกำจัดบุคคลที่สำคัญดังกล่าว
แล้ว ทหารและตำรวจก็จะขาดผู้บังคับบัญชาที่เป็นกำลังสำคัญ เป็นเหตุให้เกิดระส่ำระสาย
ไร้ผู้บังคับบัญชา ที่จะบงการให้กระทำการขัดขวางจำเลยกับพวกได้" ²

๓) จำเลยซึ่งศาลพิเศษได้ไต่สวนแล้วกล่าวว่ามีจำเลยผู้ใดเกลียดชัง
หาพรรคพวก "โดยใ้ข้อมูลายหอดอกดวงให้คนเหล่านั้นหลงนิยมไปว่า คณะรัฐบาลนี้ไม่มี
ความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน ปกครองและใช้อำนาจเป็นธรรมด้วยประการ
ต่าง ๆ ทั้งกล่าวว่าคณะรัฐบาลและข้าราชการบริหารราชการแผ่นดินไปในทางหาประโยชน์
ส่วนตัว" ³ กลุ่มของจำเลยผู้ถูกระบุว่า กระทำความผิดดังกล่าว พิจารณาจากการไต่สวน
ของศาลพิเศษ 2481 ไคแก นายพลโท พระยาเทพหัสดิน นายร้อยโท เผาพงษ์ เทพ-
หัสดิน ณ อยุธยา นายคาบสมุทรพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายร้อยตรี บุญมาก ฤทธิสิงห์
นายพันโท พระสุวรรณีต จานายสืบตำรวจ แม่เหล็กสว่าง พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์
พระวรุณวิภาคภักดิ์ นายโชติ คุ้มพันธ์ พ่อมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ นายคาบพวง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 355.

³ เรื่องเดียวกัน.

พจนาวี ร้อยโท ณ เณร ศาละดิษณล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร นายเพิ่ม
 เดือนพิภพ ร.อ.หลวงภักดีภูมิวิภาค ร.อ.ขุนประสิทธิ์สินชวาคม ร.อ.เพชร ศุขสว่าง
 ร.อ.ชดอ เฒะศิริ หลวงสิริราชทรัพย์ นายถนอม โทชนพันธ์ จางง นายพง งามธาดกุล
 พระราชาตรีภษา พระยาวิชิตสรไกร หลวงชำนาญบุษยทิศป หลวงอภิบาลภูวนารถ นาย
 ร้อยเอก จรัส สุนทรภักดี ร้อยโท แสง วัฒนะศิริ ร้อยโท บุญดื้อ ไทกระแส ร้อยโท สัย
 เกษจินคา ร้อยโท เสริม พุ่มทอง นายพันเอก หลวงมหิตธิโยธี นายยัตต วินิจฉัยภาค นายดี
 บุญตา พระสิทธิเรืองเกษพล ขุนนามนฤนาท พระยาวิชิตสรไกร

การกระทำความผิดของจำเลยศาลพิเศษ 2481 ทั้ง 2 ประเด็น คือ
 เพราะรวมมือกับกบฏ พ.ศ.2476 และล้มล้างรัฐบาลเพื่อจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยลอบ
 ประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล และเกลี้ยกล่อมสมรภคพรรคพวก นั้น จากการพิจารณา
 ในศาลพิเศษ 2481 สำหรับจำเลยบางคน ปรากฏว่า ไทกระทำความผิดควบคู่กันไป ทั้ง 2 ประเด็น
 คือ ทั้งเคยรวมมือกับกบฏบวรเดช และล้มล้างรัฐบาลในเวลาต่อมา เช่นหลวงชำนาญบุษยทิศป
 พระสิทธิเรืองเกษพล แต่สำหรับจำเลยซึ่งเป็นส่วนมากนั้นกระทำความผิดเพราะล้มล้างรัฐบาล

ค. โทษทัณฑ์ที่จำเลยได้รับ

จำเลยผู้ถูกกรมการศาลพิเศษพิจารณาพิพากษาว่า กระทำการประทุษร้ายเพื่อล้มล้าง
 รัฐบาล มีความผิดฐานกบฏตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 101 กำหนดโทษไว้ 2 สถาน คือ
 ประหารชีวิต และจำคุกตลอดชีวิต สำหรับจำเลยทุกคนที่เป็นทหารประจำการและนายทหารชั้น
 สัญญาบัตรนอกประจำการ ยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 52 เพิ่มเติมโดย
 พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ.2476 ซึ่งมีโทษ 2 สถาน คือ ประหารชีวิต

และจำคุกตลอดชีวิต อีกเช่นกัน ศาลพิเศษ 2481 ได้มีคำพิพากษาในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2481¹ ดังนี้ คือ

1. โทษประหารชีวิต คือ นายดี บุญตา พันนายพันโท พระสุวรรณีต นายร้อยโท ฉ เถร ตาดะดักขณ นายคาบพวง พลนาวิ นายพลโท พระยาเทพหัสดิน นายร้อยโท เภาพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายคาบคุณันท์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายร้อยตรี บุญมาก สุทธิสิงห์ นายทง ช่างชาตุกิด นายพันเอก หลวงมหิทธิโยธี พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนธำมรัตนเรนทร นายพันเอก หลวงชำนาญยุทธศิลป์ นายร้อยเอก ขุนคดีพลพจนท นายพันตรี ขุนนามนฤนาท นายพันตรี หลวงไววิทยาสร นายพันเอก พระสิทธิเรือง เกรพลด จานายสืบคำรจวณณ เลิศราวี นายร้อยเอกจรัส สุทรภักดิ์ นายร้อยโท แสง วัฒนะศิริ นายร้อยโท ลัย เกษจินคา นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง รวม 21 คน .

สำหรับจำเลย นายพลโท พระยาเทพหัสดิน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนธำมรัตนเรนทร และนายพันเอก หลวงชำนาญยุทธศิลป์ กรรมการศาลพิเศษพิจารณาแล้ว เห็นว่า "เคยทำความดีมาแต่ก่อน ประกอบกับเมื่อใดระลึกถึงเหตุผลทั่ว ๆ ไปแล้ว ควรไต่รับความปรานี จึงลคโทษให้เหลือจำคุกตลอดชีวิต"²

เพราะฉะนั้น จึงมีผู้ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตจริง 18 คน

2. โทษจำคุกตลอดชีวิต คือ นายลมัย แจมสมบุญณ นายมณี มติวัตร นายร้อยเอก หลวงภักดีภูมิวิภาค นายร้อยเอก ขุนประสิทธิ์สินชวาคม นายร้อยเอก เพชร ศุขสว่าง นายร้อยเอก ชลอ เอมะศิริ หลวงศิริราชทรัพย์ นายถนอม โภชนพันธ์ จายง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 357.

พระราชญาติรักษา นายเพิ่ม เพื่อนพิภพ นายพลตรี หม่อมเจ้า วงศ์นิรชร เทวกุล นายร้อย-
 ตำรวจเอก นอม เทวกุล นายพันตรี หลวงอภิบาลภูวนารถ พระยาอุคมพงศ์เพ็ชรสวัสดิ์
 พระวุฒินาคภักดิ์ นายร้อยเอก หลวงประจักษ์สิทธิการ นายโชติ คุ้มพันธ์ หม่อมราชวงศ์
 นิมิตรมงคล นวรัตน์ นายร้อยโท บุญดี ไทกระแสน พระยาวิจิตรสรไกร และนายยันต์ วิจิ-
 ฌ์ภาค รวม 22 คน

3. จำเลยผู้ถูกศาลพิเศษ 2481 พิพากษาปลดปล่อยตัว คือ นายร้อยเอก ดาว
 บุญเสฐ นายพันตรี ชุนธิศปัจจนึก นายร้อยเอก ชุนธณัยพิศาล นายพันเอก พระยาสุรศักดิ์-
 เสนา พระยาสุเทพภักดิ์ ชุนนิพนธ์ประศาสน์ และนายเป๊ะ แสงชัย รวม 7 คน

ง. ข้อที่นำสืบ เกิดเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยของศาลพิเศษ 2481 คือ

1. โทษประหารชีวิต เป็นโทษสำหรับจำเลยที่ถูกนำสืบว่ากระทำความผิดไปใน
 ทางที่ว่า

ก) ลอบประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล โดยเฉพาะการลอบยิงและ
วางยาพิษ หลวงพิบูลสงคราม ผู้ที่ถูกนำสืบว่ากระทำความผิดในประเด็นนี้ และถูกพิพากษาให้
ประหารชีวิต คือ นายดี บุญตา พระสุรรมณิศ นายพลโท พระยาเทพหัสดิน นายร้อยโท
 เผ่าพงษ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายคาบดุกพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา นายร้อยตรี บุญมาก
 ฤทธิสิงห์ นายร้อยโท ณ เณร ศาละดิกันณ นายหง ช่างชาญกุด หลวงไววิทยาสร

ข) มีความสัมพันธ์กับนายพันเอกพระยาทรงสุรเดชอย่างใกล้ชิด มีความ
 คู่กันเคยเป็นส่วนตัวหรือเป็นญาติ เช่น หลวงชำนาญบุททิศดีย์ นายพันเอก พระสิทธิเรือง เฑรพล
 นายคาบพวง พลนาวี หลวงมหัทธินโยธี นายร้อยโท ณ เณร ศาละดิกันณ พระเจ้าบรมวงศ์-
 เชอ กรมขุนชั้นนาทนเรนทร หรือเป็นทหารลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิดกับพระยาทรงสุรเดช อยู่ที่โรงเรียน
 รดรบ จังหวัดเชียงใหม่ เช่น นายร้อยเอก ชุนดิศพลพฤษดิ์ นายร้อยเอก ชุนนามนฤนาท
 นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์ นายร้อยโท แสง วัฒนศิริ นายร้อยโท สัย เกษจินดา
 นายร้อยโท เสริม พุ่มทอง

2. โฆษจาคูกคดอคชีวิต

เป็นโทษสำหรับทางพิสูจน์แล้วปรากฏว่า มีส่วนร่วมในการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ไม่ถึงกับเป็นตัวการในการจ้วงจวนบุคคลใ้ประทุษร้ายบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลหรือคุณ ุเคยกับพระยาทรงสุร เศษมากเป็นพิเศษ จำเลยผู้ถูกพิพากษาจำคุกคดอคชีวิต จึงอาจเป็นเพียงผู้พากษาวิจารณ์รัฐบาลคณะราษฎร เช่น ม.จ.วงศ์นิรชร เทวกุล ร.ต.อ.นอม เทวกุลิต หรือเป็นผู้คุณ ุเคยกับจำเลยผู้ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต เช่น นายมณี มคิวัตร นายดมัย แจมสมบูรณ์ ซึ่งช่วยรอยโท ณ เณร ศาตะลักษณะ ในการหาเสียง หรือเป็นผู้เคยติดต่อกับพระยาทรงสุร เศษมาแฉวบาง เช่น นายโชติ คุมพันธ์ รอยโท บุญดี้อ โทกระแสด หรือเป็นผู้มีเอกสารที่ถูกล่ายัรรัฐบาลตีความว่า มุ่งหวัง เปลี่ยนแปลงการปกครอง เช่น พระยาอุคมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์ เป็นต้น

3. พิพากษาปลดอยตัว

จำเลยล้วนแต่เป็นจำเลยผู้ซึ่งศาลพิเศษไ้สวนแล้ว เห็นว่า หลักฐานอนนไม่พอลงโทษ หรืออยู่ในฐานที่ลงสย จึงยกประโยชน์ให้แก่จำเลย คือ นายรอยเอก คาว บุญญเสฐ พระยาสุรศักดิ์เสนา พระยาสุเทพภักดี ขุนจิตปัจจันิก

โทษของผู้ตก เป็นจำเลยศาลพิเศษ 2481 แตกต่างจากโทษของจำเลยในศาลพิเศษ 2476 และ 2478 ตรงที่จำเลยศาลพิเศษ 2481 ใ้รับโทษเฉพาะสถานที่หนัก ยกเว้นจำเลยผู้ใ้รับการพิพากษาปลดอยตัวแล้ว จำเลยในศาลพิเศษ 2481 ใ้รับโทษเฉพาะประหารชีวิต และจำคุกคดอคชีวิตเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ใ้เป็นแกนนำในการล้มล้างรัฐบาลโดยเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนกระทั่งรัฐบาลต้องจัดตั้งศาลพิเศษ พ.ศ.2481 ุ้นพิจารณาพิพากษาโทษนั้น ตามสำนวนคำพิพากษาของศาลพิเศษ 2481 คือ พระยาฤทธิอัคเนย และพระยาทรงสุร เศษ ซึ่งเคยเป็นบุคคลสำคัญในการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มีใ้ถูกนำตัวให้ศาลพิเศษพิจารณาพิพากษาลงโทษแฉวบางใด กล่าวคือ

พระยาฤทธิอัคนีนัน รัฐบาลให้เลือกเอาระหว่างเดินทางออกนอกประเทศ หรือขึ้นศาลพิเศษ ซึ่งพระยาฤทธิอัคนีนัน เลือกเอาเดินทางไปต่างประเทศ คือเดินทางไป ปีนัง ตั้งแต่เดือนกันยายน 2481¹

เมื่อเกิดการจับกุมพวกกบฏใน พ.ศ. 2481 พระยาทรงสุรเดช ได้ถูกบังคับให้เดินทางออกไปอยู่ในอินโดจีน

สาเหตุที่รัฐบาลยอมให้พระยาฤทธิอัคนีนัน และพระยาทรงสุรเดช เดินทางออกไปต่างประเทศ แทนที่จะนำตัวขึ้นสู่การพิจารณาคดีพิพากษาของศาลพิเศษนั้น เจ้าใจว่าคงจะเป็นเพราะบุคคลทั้งสอง เป็นผู้ก่อการอันมีโทษมากกว่าบุคคลอื่น

การอุทธรณ์โทษและการประหารชีวิตจำเลยศาลพิเศษ พ.ศ. 2481

ผู้ขอคำพิพากษาใหม่ประหารชีวิต 18 นาย คือ นายดี บุญตา นายพันโท พระสุร-
 รชิต นายร้อยโท ณ แกร์ ศาละดิเกษม นายทาบพวง พลนาวี นายร้อยโท เภาพงษ์ เทพ-
 ทัศน ๗ อยุรชยา นายฉาบบุญพันธ์ เทพทัศน ๘ อยุรชยา นายร้อยตรี บุญมาก ฤทธิสิงห์
 นายทอง ขางชาญกล นายพันเอก หลวงมหิทธิโยธี นายร้อยเอก ชุนคดีพลพฤษ นายพัน-
 ตำรวจตรี ขุนนามนฤบาล นายพันตรี หลวงไววิทยากร นายพันเอก พระสิทธิเรือง เกษพล
 จา นายสิบตำรวจ แมน เลิศราวี นายร้อยเอก จรัส สุนทรภักดิ์ นายร้อยโท แสง วิไลระวี
 นายร้อยโท สืบ เกษจินดา และนายร้อยโท เสริม พูนทอง ไททูลเกล้าถวายฎีกา ต่อคณะ
 ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2482

¹ เสถียร สุภโตภณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 386.

จากหลักฐานในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2482 (พิเศษ) กล่าวว่า เหตุผลที่ผู้คงคำพิพากษาใหม่ หารชีวิตอาจในฎีกา อาจแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ

ก. ความชอบในราชการ

ข. เหตุผลส่วนตัว เกี่ยวกับครอบครัว ¹

เมื่อหลวงพิบูลสงครามไต่ถามที่ประชุมเป็นรายตัวบุคคลว่า จะมีผู้ใดคัดค้านคำพิพากษา เป็นอย่างอื่นบ้าง ที่ประชุมส่วนมากไม่คัดค้าน และเห็นชอบด้วยคำพิพากษา ²

เหตุผลของคณะรัฐมนตรีต่อการยืนยันให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลพิเศษ 2481 นั้น ได้แยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. เหตุผลในส่วนตัวผู้ต้องหา เกลาตวายุฎีกา

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาฎีกาเป็นรายฉบับ ขอร้องในฎีกานั้นเกี่ยวกับความดีความชอบ ในราชการบาง ๆ เกี่ยวกับฐานะส่วนตัวของผู้ต้องหา เกลาตวายุฎีกาที่ต้อง เดียงคู่ครอบครัวมา บางรายก็อ้างว่าเป็นเพราะใจเสาะเบาปัญญา หลัง เชื้อคำชักชวนในทางที่ผิด ในเรื่อง ความดีความชอบทางราชการนั้น คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว ไม่เห็นว่าความดีที่อ้างนั้น เมื่อเทียบเข้ากับความร้ายแรงแห่งความผิดครั้งนี้ และจะอยู่ในระดับสูงพอทัดเทียมกันได้ และรายละเอียดในคำพิพากษาศาลพิเศษ แสดงชัดว่า บุคคลพวกนี้ไม่แค่ว่าเพียงกระทำ ความผิดความหลงเชื่อหรือใจเสาะเบาปัญญา แต่หากมีเจตนาอันแน่วแน่ที่จะก่อความยุ่งยาก เสียหายใหญ่หลวงให้แก่ประเทศไทย และได้ดำเนินการเตรียมกบฏมาเป็นเวลานาน กับได้กระทำการประทุษร้ายคนสำคัญของประเทศหลายครั้งหลายหน ซึ่งจะเรียกว่า

¹ แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 68/2482 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2482.

² แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 67/2482 วันที่ 26 พฤศจิกายน 2482.

ผิด หลง หรือโง่เงาเบาปัญญาอันไม่ได้"¹

2. เหตุผลในทางการเมือง

"คณะรัฐมนตรีเห็นว่า ผู้พูดเกิดความวิตกกังวล มีใตปฏิบัติตนตามตำแหน่งของคดองธรรมของนักการเมือง ทุก ๆ คนที่กระทำผิดครั้งนั้น มุ่งผลทางส่วนตัวโดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมือง และวิธีดำเนินการนั้นเดาก็เป็นไปในลักษณะโจรผู้ร้ายลอบฆาตคน หากควรได้รับเกียรตินักการเมืองอย่างที่จะพึงได้รับในนานาประเทศไม่"²

คณะรัฐมนตรีจึงได้ถวายความเห็นไปยังคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า ไม่สามารถจะถวายความเห็นยิ่งไปกว่าที่ศาลได้พิพากษาไว้แล้วนั้น³

คณะผู้สำเร็จราชการจึงได้พิจารณายกเลิกเสีย ผู้คงโทษทั้ง 18 คน จึงถูกนำไปประหารชีวิต

อำนาจสำคัญที่ยัง เหลืออยู่ของพระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ คืออำนาจในการพิจารณากฎีกาผู้คงคำพิพากษาไปประหารชีวิต ได้โดยนายรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่ใน พ.ศ. 2481 แนวโน้มส่อไปว่าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตกอยู่ที่อิทธิพลของรัฐบาลผู้คัดเลือกคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อำนาจฎีกาคดีการเมืองจึงไม่ได้เป็นอำนาจอิสระที่แท้จริงของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่กลับเป็นว่าคณะรัฐบาลได้ให้ความเห็นแก่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

¹ เรื่องเดียวกัน,

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

และคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะคัดสำเนาไปตามคำสั่งแห่งของรัฐบาล ดังหลักฐานว่า เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2482 คณะรัฐมนตรีได้มีการพิจารณาถึงการขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ถูกศาลพิเศษพิพากษาประหารชีวิต เพื่อถวายความเห็นให้แก่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และไต่ถามความเห็น

ในการพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนี้ ศาลพิเศษได้คำนึงถึงเหตุผลอันลยคหยณณอนโทษอยู่แล้ว และก็ไต่ถามความเห็นแก่บุคคลที่ควรไต่ถาม สำหรับในชั้นนี้ รัฐมนตรีทุกคนจึงแสดงความเห็นรวมกันว่า ไม่สามารถจะถวายความเห็นยิ่งไปกว่าที่ศาลพิเศษพิพากษาไว้แล้วนั้น¹

ต่อมาในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2482 จึงได้มีหนังสือของราชเลขาธิการแจ้งเรื่องนักโทษการเมืองรวม 18 รายชื่อ ขอพระราชทานอภัยโทษ ว่า

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงมีความเห็นรวมกันเป็นเอกฉันท์ เห็นชอบด้วยกับคำปรึกษาคณะรัฐมนตรี จึงในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลงมติให้ยกโทษทั้ง 18 รายนี้เสีย ให้ลงโทษผู้ต้องหาทั้ง 18 ราย ตามคำพิพากษาของศาลพิเศษ²

ในวันที่ 4 ธันวาคม 2482 รัฐบาลจึงได้ออกแถลงการณ์ว่า

พวกนักโทษทั้ง 18 คน ได้หลุดเถลไถล อพยพหนีจากนั้น นับแต่วันที่ได้มีการยกโทษ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน (2482) ทางกรมตำรวจได้ค้นหานักโทษดังกล่าวแล้วไปดำเนินการประหารชีวิต เป็นลำดับมา การประหารชีวิตได้เสร็จสิ้นไปแล้วตั้งแต่วันที่ 3 เดือนนี้ เวลา 6.00 น.³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ แผนกเก็บ สสร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 67/2482 (พิเศษ) 26 พฤศจิกายน 2482.

² แผนกเก็บ สสร. เอกสารกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 4/24 (20) ก. เรื่อง—คดีกับอุษณรัชยานาทรเรนทรกับพวก

³ เสถียร สุภโสภณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 458 — 459.

สำหรับการจัดตั้งศาลพิเศษ รัฐบาลถือว่าเป็นการให้หลักความยุติธรรมยิ่งไปกว่า ศาลยุติธรรม โดยกล่าวอ้างว่า มีจำนวนผู้พิพากษาเป็นองค์คณะ หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ได้กล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อขอผ่านร่างพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งศาลพิเศษ ใน พ.ศ. 2481 ว่า "รัฐบาลได้ให้หลักประกันเอาไว้แล้วในเรื่ององค์คณะกรรมการ คือหมายความว่า ในศาลธรรมดา ก็จะมีผู้พิพากษา 2 นาย หรือในชั้นศาลฎีกา องค์คณะก็มีเพียง 3 นายเท่านั้น แต่มีถึง 5 นาย"¹

สิ่งซึ่งควรพิจารณาเกี่ยวกับศาลพิเศษมากที่สุด คือความเป็นอิสระของศาลมีหรือไม่ เพราะผลของความมีอิสระของศาลพิเศษมีหรือไม่ นั่นเอง จะส่งผลสะท้อนต่อความยุติธรรมของ จำเลยที่ฟังจะได้รับจากคำพิพากษา

แต่ถ้าได้พิจารณาว่า การที่จำเลยของศาลพิเศษ 2481 เป็นนักโทษการเมือง และต้องถูกนำตัวขึ้นศาลพิเศษ ซึ่งเป็นศาลของฝ่ายบริหารคือรัฐบาลผู้เป็นโจทก์โดยตรง ซึ่งจะ แต่งตั้งผู้พิพากษา (กรรมการศาลพิเศษ) รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขที่จำเลยไม่ได้รับความยุติธรรม อย่างที่จำเลยศาลยุติธรรมพึงได้รับ คือการห้ามอุทธรณ์ ห้ามฎีกา และแต่งตั้ง ขอมถ้อยคำ จำเลยศาลพิเศษถูกข่มขู่ความยุติธรรมที่พึงจะได้รับในชั้นหนึ่งแล้ว ต่อมาคือกระบวนการในการ พิจารณาพิพากษา จากบันทึกของจำเลยศาลพิเศษ 2481 บางคน ปรากฏให้เห็นว่า ความยุติธรรม ของจำเลยศาลพิเศษ พึงจะได้รับ แทบจะไม่มี ดังเช่น นายพลโท พระยาเทพหัสดิน บันทึกว่า

ในการต่อสู้คดี ฝ่ายเราเป็นฝ่ายเสียเปรียบแต่แรกเริ่มตั้ง 99 ในส่วน 100 เพราะนอกจากว่า พวกเราไม่มีใครเป็นนักกฎหมายแล้ว เราไม่มีเครื่องมือใด ๆ ที่จะแก้ คดี นอกจากหนังสือกฎหมายเดมเดี้ยว เราติดต่อกับใครไม่ได้ แม้จะขอสมมุคพวกเขาไป ตรวจสอบสวนว่า วันใดเราไปไหน เวลาใดทำอะไร พระฯจรณดิยุทธ กรรมการศาลก็ปฏิเสธ ส่วนทางฝ่ายโจทก์ นั้น เนติบัณฑิตจึงเป็นแถว เขามีโอกาสเรียกกระดมพยานได้อย่างเต็มที่²

¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 8/2481 (สามัญ สมัยที่ 2)

2 กุมภาพันธ์ 2481 หน้า 375.

² นายพลโท พระยาเทพหัสดิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

หมอมราชวงศ์ นิมิตรมงคล นวรัตน์ จำเลยศาลพิเศษ 2481 อีกผู้หนึ่ง บันทึก
ว่า

มันเป็นเรื่องที่ถูกพิจารณาแกลง เขียนใส่รายจำเลย แม้แต่ในกระบวนความคดีที่หลักฐานของ
โจทก์ออกไป ศาลช่วยสอดส่องความเพิ่มเติมให้ โดยขอความนั้นไม่ปรากฏอยู่ในสำนวน
และศาลช่วยแปลเจตนาของจำเลยให้เป็นประโยชน์แก่โจทก์ นอกเหนือไปจากขอความ
ที่โจทก์นำพยานมาสืบ กล่าวโดยสรุปว่า แทนที่ศาลจะเป็นผู้รักษาความยุติธรรม ศาลกับ
โจทก์ไต่ถามมีมือกันเขียนคำพิพากษาเลือกเอาแต่ที่จะทำให้ประชาชนเชื่อว่า จำเลยเป็น
กบฏจริง ¹

การแทรกแซงกระบวนการพิจารณาในศาลพิเศษ 2481 ปรากฏให้เห็นอย่าง
จะแจ้ง เมื่อหลวงพิบูลสงครามได้ให้สัมภาษณ์กับนายันทนา (มาลัย ชูพินิจ) นักหนังสือพิมพ์
ว่า "จริง ผมยอมจะขอให้ลดโทษได้ และก็ให้ทำไปแล้ว กรมขุนชัยนาท เจ้าคุณเทพ หลวง—
ชำนาญ รอดชีวิตมาได้ ก็เพราะผมไม่ยอมเซ็น ขอเขาได้เพียง 3 คนเท่านั้น คนอื่น ๆ หลวง
อภัย เขาไม่ยอมทำเดี๋ยว"² นายพลโท พระยาเทพหัสดิน ได้บันทึกไว้อีกเช่นกันว่า

ปรากฏว่ามีผู้ต้องการให้มาพวกเราทั้งหมด . . . หากจอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ให้ลดโทษเพียงจำคุกตลอดชีวิต 3 คน คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร
พันเอกหลวงชำนาญยุทธศิลป์ และตัวข้าพเจ้า นี่แปลว่าอะไรกัน? ศาลมีเสรีภาพตาม
รัฐธรรมนูญหรือ? หรือว่าศาลจะตองใครรับบัญชีเสียก่อนที่จะพิพากษาว่าจะเอากันแค่ไหน?

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นวรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 271.

² นายันทนา, บันทึกจอมพล (พระนคร : สำนักพิมพ์จำหน่ายอุดม, 2488).

อย่างไร? ถ้าศาลมีเสรีภาพจริงตามรัฐธรรมนูญ ที่จะพิจารณาไปตามความยุติธรรม และตามกฎหมายแล้ว เหตุไฉน จอมพล แปลก พิบูลสงคราม จึงมีเสียงครองที่จะ ไหมใคร และงกเวนชีวิตใครใครเล่า?"¹

ในการประชุมคณะรัฐมนตรี 26 พฤศจิกายน 2482 หลวงพิบูลสงคราม
ได้กล่าววาท

ครั้งกับกบฏวระเดช เราลงโทษ และอภัยโทษออกมา พวกนี้ออกมาแล้วไม่เข็ดหลาบ แสดงว่า ไม่นวมเบากระทำมาแล้วไม่เป็นผล คราวเจ้าพุ่ม ไม่ประหาร ในที่สุดเจ้าดี ก็มายังอีก ฟันดาเราจะใช้วิธีกรุณาต่อไป ผลก็จะไต่เข้ากับคราวที่แล้ว โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ถ้าเบากรุณาไป ก็จะเสียเหลี่ยม²

ควยหลักฐานคังกล่าว พิสูจน์ได้ว่า รัฐบาลต้องการลงโทษจำเลยศาลพิเศษ
2481 มากถึงเพียงใด

การลงโทษกบฏใน พ.ศ.2481 โดยจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษา โทษ มีการระบุมความผิดว่า เป็นเพราะต้องการล้มล้างการปกครองที่เป็นอยู่ (การปกครอง ที่มีรัฐธรรมนูญ) เสียแล้ว จะสถาปนากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ขึ้น ความผิด คังกล่าวของกบฏใน พ.ศ.2481 มิได้แตกต่างจากเหตุการณ์กบฏใน พ.ศ.2476 และ พ.ศ.2481 ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณาพิพากษาโทษเช่นกัน

¹ นายพลโท พระยาเทพหัสดิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

² แผนกเก็บ สดร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ) ครั้งที่ 67/2482
26 พฤศจิกายน 2482.

ไม้อาจจะทราบความจริงได้ว่า จำเลยของศาลพิเศษ 2481 ได้กระทำ ความผิดดังกล่าว จริงหรือไม่ จำเลยส่วนใหญ่ให้การปฏิเสธ และได้แย้งคำพิพากษาในเวลา ต่อมาก็มี แต่ศาลพิเศษได้พิสูจน์ให้เห็นว่า จำเลยส่วนใหญ่ผิดด้วยการฉ้อโกงรัฐบาล และ พันฟูรชอบสมบุรณ์ญาติทริราชย์ จริง จึงได้พิพากษาให้ประหารชีวิต 18 คน และจำคุกตลอด ชีวิต 22 คน

อย่างไรก็ตาม ยังมีทางที่ส่อให้เห็นไปในทางที่ว่า การจัดตั้งศาลพิเศษ ใน พ.ศ. 2481 มีใจแต่เพียงลงโทษผู้ประทุษร้ายต่อรัฐบาลเพียงอย่างเดียว รัฐบาลคณะราษฎร มุ่งหวังปราบปรามนักการเมืองบางคนที่ได้สร้างพฤติกรรมต่อต้านคณะราษฎร กับลงโทษกลุ่ม คณะราษฎรอีกกลุ่มคือ พระยาทรงสุรเดช และพวก เพราะฉะนั้น ศาลพิเศษ 2481 จึงเป็น ศาลซึ่งไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่จำเลยอย่างแท้จริง มีการแทรกแซงความเป็นอิสระของศาล โดยรัฐบาล และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลวงพิบูลสงครามโดยตรง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป

ศาลพิเศษซึ่งรัฐบาลคณะราษฎรได้ดำเนินการให้จัดตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี กบฏและจลาจลใน พ.ศ.2476 พ.ศ.2478 และ พ.ศ.2481 เป็นศาลซึ่งพิจารณาพิพากษา ได้แต่คดีอาญา เฉพาะศาลพิเศษ พ.ศ.2476 เกือบจะได้พิพากษาคดีแพ่งตามคำบัญชาของ พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี แต่ทว่าอัยการศาลพิเศษเสนอความเห็นคัดค้าน และ ให้ไปฟ้องยังศาลยุติธรรม

ศาลพิเศษแตกต่างจากศาลยุติธรรมและศาลทหาร กล่าวคือ

1. ศาลพิเศษมีอำนาจพิจารณาพิพากษามรรคาคดีที่เกี่ยวกับการกบฏและจลาจล เป็นสิ่งซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษทุกครั้ง เพราะฉะนั้นศาลพิเศษจึง เป็น ศาลซึ่งพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดี และตั้งขึ้นเป็นครั้งคราว เมื่อศาลพิเศษได้พิจารณาพิพากษา คดีกบฏและจลาจลคราวใดคราวหนึ่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาลพิเศษจะสลายตัวไปโดยปริยาย เมื่อรัฐบาลต้องการจะพิจารณาพิพากษาคดีกบฏและก่อการจลาจล ซึ่งเกิดขึ้นรายใหม่ รัฐบาล จะต้องขออนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นอีก
2. ศาลพิเศษมีวิธีพิจารณา เป็นพิเศษ คือ การห้ามจำเลยอุทธรณ์และฎีกาค่าพิพากษา ให้ว่าวิธีพิจารณาของศาลทหารมาใช้ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้อำนวยการ กรรมการศาลพิเศษ ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาที่แตกต่างไปจากจำเลยของศาลยุติธรรมพึงได้รับ ในขณะที่เกี่ยวกับกติกาสืบใกล้เคียงกับลักษณะของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ แต่จะถือว่าเป็นศาล ทหารในเวลาไม่ปกติไม่ได้ เพราะศาลพิเศษเป็นศาลซึ่งได้จัดตั้งขึ้นนอก เวลาและนอก เขต ประกาศใช้กฎอัยการศึก ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว ศาลพิเศษจึงเป็นศาลของฝ่ายบริหาร และ ไม่ได้ให้หลักประกันความยุติธรรมแก่จำเลยที่แท้จริงได้

การจัดตั้งศาลพิเศษ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นลักษณะทางการเมืองของไทยภายหลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ว่า

ก. มีผู้แสดงปฏิกิริยาต่อต้านรัฐบาล ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร ทั้งโดยเปิดเผยเป็นขบวนการ คือกบฏบวรเดช และที่รัฐบาลสืบทราบมาก่อนดำเนินการ เช่น กบฏนายสิบ และจำเลยบางรายของศาลพิเศษ พ.ศ. 2481 จุดมุ่งหมายหลักของฝ่ายต่อต้านการปกครองของรัฐบาลคณะราษฎรตามหลักฐานที่ปรากฏ ซึ่งเป็นหลักฐานของฝ่ายรัฐบาลคือ

1. ต้องการฟื้นฟูการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ขึ้นใหม่
2. ไม่พอใจการปกครองรัฐบาลคณะราษฎรว่าไม่ได้ทำการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้แก่ประชาชน เช่น ในรายชื่อของกบฏบวรเดช และกบฏนายสิบ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของ "กบฏ" ว่ามีจุดมุ่งหมายหลายทาง แต่รวมสรุปอีกแง่หนึ่งได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 รัฐบาลคณะราษฎรสามารถกระทำสำเร็จโดยไม่เสียเลือดเนื้อ และเป็นความภูมิใจอย่างหนึ่งสำหรับคณะราษฎรนั้น เป็นความสำเร็จที่ปราศจากการขัดขวางในชั่วขณะ เมื่อคณะราษฎรได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเฉพาะรูปแบบ แต่ไม่ได้เปลี่ยนเนื้อหา จึงได้มีพฤติการณ์โค่นล้มการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นความรุนแรงอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง ชั่วระยะเวลาเพียง 6 ปีของการเถลิงอำนาจการปกครองของรัฐบาลคณะราษฎร ได้มีการลงโทษผู้ขัดขวางและทวงถึงอำนาจรัฐบาลคณะราษฎร เป็นจำนวนหลายร้อยราย ที่สำคัญคือได้ใช้ศาลพิเศษพิจารณาคดีพหุภาษาโทษ นอกนั้นมีการฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรม และใช้อำนาจของพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษารัฐธรรมนูญลงโทษ

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนจำเลยและการพิจารณาพิพากษาของศาลพิเศษ พ.ศ.2476

พ.ศ.2478 และ พ.ศ.2481

ปี พ.ศ.	จำนวน	ประหารชีวิต	จำคุก	ปล่อยตัว
2476	318	6	244	46
2478	13	1	12	—
2481	51	21	22	7
รวม	382	28	278	53

ข. ส่วนหนึ่งของนโยบายเผด็จการ ของรัฐบาลคณะราษฎร คือการจัดตั้งศาลพิเศษ

การปกครองภายใต้อำนาจของกฎหมาย มีหลักที่สำคัญข้อหนึ่งว่า "บุคคลไม่ว่าจะมี
 เหลือกำเนิด หรือศาสนาใด ๆ หรือฐานะใด ๆ ในสังคม ย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายอันเดียวกัน และ
 ฟ้องร้องไต่ถามกระบวนการของตุลาการเดียวกัน"¹ แต่ผลของการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อ

¹วิชัย ตันศิริ, "การปกครองภายใต้อำนาจของกฎหมาย," รัฐธรรมนูญสำหรับ
ชาวบ้าน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2518), หน้า 120.

พิจารณาพิพากษาโทษฝ่ายต่อต้านรัฐบาลถึง 3 ครั้ง ใน พ.ศ.2476 พ.ศ.2478 และ พ.ศ.2481 แสดงให้เห็นนโยบายของรัฐบาลคณะราษฎรในระยะเวลาที่ได้เปลี่ยนแปลง การปกครองสำเร็จใหม่ ๆ ว่ามิได้ปฏิบัติตามหลักการแห่งการปกครองโดยกฎหมายหรือหลัก นิติธรรม

เฉพาะศาลพิเศษที่จัดตั้งขึ้น 3 ครั้งนั้น ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาโทษกลุ่มบุคคล เฉพาะหมู่ เฉพาะเหล่า เท่าที่รัฐบาลเห็นสมควรว่าจะให้ฟ้องต่อศาลพิเศษ และปรากฏ หลักฐานที่จำเลยของศาลพิเศษระบุว่า การพิจารณาพิพากษาได้รับการแทรกแซงจากฝ่ายรัฐบาล จึงทำให้เห็นว่า การปกครองประเทศในระหว่าง พ.ศ.2475 - พ.ศ.2481 (คือในช่วงที่ ได้มีการจัดตั้งศาลพิเศษ) เป็นรัฐที่มีการปกครองโดยกลุ่มบุคคล มิใช่โดยกฎหมาย เพราะเหตุ ว่า รัฐที่ใช้อยู่กฎหมายในการปกครอง จะต้องใช้อำนาจตั้งอยู่บนมาตรฐานแห่งหลักนิติธรรม (Rule of Law) ¹ คำเนินไปตามกฎหมายที่ประกาศอยู่ จะมิใช่โดยดุลยพินิจของบุคคลเข้ามา เกี่ยวของ ¹

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ประธาน วัฒนวาณิชชัย, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการ ควบคุมอาชญากรรม และกระบวนการนิติธรรม" เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.